

Opusculum aureum
anime peccatrici.

Inc.
1384

¶ Opusculū quod speculū aureū anime peccatrici
eis inscribitur Incipit feliciter

v Vanitas vanitatum et omnia vanitas, dixit
ecclesi. quoniam ut ait egregius doctor
sanctus gregorius Non est deo accepta-
bilis sacrificiū q̄ zelus id est amor ani-

maris: ideo ex diuersis auctoritatib⁹ sanctorū do-
ctorū ecclesie p̄ntem tractulū in vnū collegi: vt pec-
catrix anima deuicta per has sanctas auctoritates
et ūmonitiones ad vnū veritatis et iusticie lumē sicut
ovis que perierat et que multū errauit sp̄s sancto
inspirante diuinit⁹ reuocet et statū suū cognoscēs
periculū errorē immundū tacta dolore intrinsecus
ad deū se cōuertat: cōuersa penitentiā agat et tanq̄
cum omnibus sanctis vitā possideat eternā. Siquidem
vt dicit crisost. nūc precipue illudit vanitas vanita-
tum et omnia vanitas. Hūc versum qui in deliciis et
diuitiis versantur: in parietib⁹ oībus et in vestibus
suis scribere deberēt in domo, in ianuis, et in egres-
sibus et ante oīa in cōscientiis suis. vt eū semp̄ pre-
oculis tenerēt et corde sentirent et quoniā multe sunt
ymagines que decipiūt incautos: oportet hoc quoti-
die carmen salutare in p̄adīs, cenis et vnūquemq̄
cōnuarū culusuis cetus cauere et proxiō libēter au-
dire quia vanitas vanitatum et omnia vanitas omnia
quippe pretereūt p̄ter amare deū, et illi soli seruire
hec crisost. Continet aut̄ p̄ns tractatulus septem ca-
p̄la iuxta fertas ebdomatez vt peccatrix anima pec-
catis deturpata qualibet die sp̄ale cap̄lin tanq̄ no-
uum speculum accipiat in quo faciem suā cōsideret
Prīmū erit de vitiate et miseria homīs; secūdū de

peccato in cōmuni: et quantū per peccatū incurrē
mus spiritalia detrimēta sine vāna. terciū de pe
nitentia cito faciēda quartū de mūdo fugiēdo et
odiēdo. quintū de caducis mūdi diuitiis et falsis
eius honoribus, potentis et dignitatibus cōtemnen
dis. sextū de morte semp et vbiq; timēda septimū
vltimū de gaudiis paradisi et penis inferni.

Capitulum p̄mū de vilitate et miseria hominis

v Erba hieremie p̄phete. Qua e de vulua ma
tris egressus sum vt viderem laborē ⁊ volo
rem ⁊ vt consummarent in cōfusione dies mei. Si
talita loquitur de seipso quem sacrificauit deus i vte
ro matris sue: qualia loquar de meipso quem ma
ter mea genuit in petō et bernardus ait. Studē cog
noscere teipm quia multo laudabilior es si teipsum
cognoscis: q̄ si te neglecto cognoueris cursus sydex
vires herbarū cōplexiones hoīm anāliū naturas
⁊ haberes oīm terrestriū sciām Attēde ergo vlligē
ter o homo quid fuisti ante ortū. et qd eris post ortū
vsq; ad occasum et quid eris post hanc vitam. p̄fē
cto fuisti spurcissimū sperma et vilescenū. cōceptus
in putredine carnis. in fetore libidinis. in seruore lu
xurie [et quod deterius est] in labe peccati. Sz attēde
quo cibo in vtero materno iuuitis sis. p̄fecto sangui
ne menstruoso qui cessat in scia post cōceptus vt ex
eo nutriatur cōceptus in vtero quidē sanguis vt
fertur etiā et detestabilis tam immundus est vt ei
tactu fruges nō germināt vt arescant arbuta mor
riuntur herbe amittunt arbores fetus si canes inde
comederint in rabiem affrenātur Postea plorās et
vlulans traditus es huius mūdi exilio ad laborē in
timorē et dolorē ⁊ qd gūi ad mortē formauit q̄ dñs

de? hoies de limo terre q̄ terra ceteris idignior ē ele
mentis planetas aut ex igne fecit ⁊ stellas: flat us ⁊
ventos ex aere et volucres pisces ex aqua, homines
et iumenta fecit de terra considerās itaq; aquatica:
te vilem inuenies considerās aerea: te viliorē cognos
ces, cognoscēs ignea: te vilissimū reputabiz, nec va
lebis te parificare celestibus nec audebis te preferre
terrenis, te cōparans iumētis te his similitū inue
nies cognoscēs q̄vñ? est hoim et iumentoz iteritus
⁊ equalis vtrisq; cōditio cū nil habeat āplius homo
iunēto de terra orta sunt ⁊ ī terrā pariter reuertē
tur quod ait sapientissim? salomon Si ergo o homo
q̄tunc siq; nobilis dicers ad hūc mundū venisti nec
memor es q̄ vilis origo tui forma fauor ppli feruor
iuuenilis opesq; surripuere tibi hac. Noscere qd sit
homo si cupis stellā doctorū augustinū de hoc loqn
tem audito. Deu miser quid sum ego sum vas sterq̄
ltni concha putredinis plen? fetore ⁊ horrore cocus
paup nudus plurimis necessitatibus subditus igno
rans itroitu et exitū meū miser et mortalis cuius
dies sicut umbra p̄tereūt cui? vita sicut luna cuane
scit sicut foliū in arbore crescit ⁊ statī marcescit sum
terra miserie filius ire vas aptū in cōtumeliā gent
tus per imundiciā viuens ī miseria mouetur? in an
gustia Item bernar. Quid aliud est homo q̄ sperma
fetidū saccus stercoꝝ cib? vermiū si diligēter consi
derēs qd per os ⁊ nares, ceterosq; corporis meatus
egrediat: vilius sterq̄linū nunq̄ vidisti Et innocēs
papa. **Q** vilis conditōis humane indignas. Her
bas ⁊ arbores inestiga ille de se p̄ducūt frondes flo
res et fruct? et tu de te lendes pediculos ⁊ lūbricos
Ille de se fundūt vinū oleū et balsamum; ⁊ tu de te

spiritū valnā et sterens) Ille de se spirāte suauitatem
odoris: et tu de te reddis abhōiationē fetoris. Qualis
est arbor talis est fructus ei? non enī pōt arbor ma
la bonos fruct? facere Quid aliud est hō s̄m formā
nisi arbor euerſa cuius radices sunt crines trūcus
est caput cū collo stipes ē pect? cum ascellis: rami
sunt vlnē cū tibis. frōdes sunt digiti cum articulis
hō est soliu quod a vento rapit? et stipula q̄ a sole sic
catur Un̄ lob. Homo nat? de muliere breui viues tē
pore repletur multis miseris: qui quasi flos egre
ditur et cōterit et fugit velut vmbra et n̄ h̄q̄ in eodē
statu p̄manet. Tunc et deus inq̄t ad hōiem gen. iii.
Quia puluis es et ī puluerē reuerteris Et tob. Dñe
memēt o q̄ sicut lutū feceris me et in puluerē redu
ces me. qd ergo lutū sup̄bis de quo puluis extolleris
vñ cinis gl̄aris cui? cōceptio culpa est et nasci pena
labor vita mori necesse. Cur carnē tuā p̄ctosis reb?
impiguas et adornas quā paucos post dies x̄nies
in sepulchro deuoraturi sunt anīam vero tuā nō or
nas bonis operib? q̄ des p̄ntanda est et angelis eius
in celis Quare aīas tuā vilipēdis et ei carnē p̄ponis
dñam ancillari: et ancillā domīari magna abusso est
Dāia habes īmicū domesticū amicū aduersarius
q̄ malū pro bono reddit et sub sp̄e amicitie crudelior
existēs īmicus hic hostis. o caro tu infelix te misera
in ultū tñ tibi dilecta hāc cū paulisti īmicū cōtra te
erexisti hāc cū ornasti īmicū contra te armasti hāc
cū ferarū variis et p̄ctosis indumētis vestisti: oībus
celestibus indumentis te spoliasti Cōsidera te et at
tēde o hō p̄ctōr qd eris p? hanc vitā eris re vera ca
daver miserū et p̄trulū et cibus vermis. inspice cor
pa corq̄ morte corporis hīc extēst et nihil iuues ī eis

nisi cinerē ⁊ vermē fetorē ⁊ horrore quod tu es: illi fuerūt ⁊ quod ipsi sunt tu eris homines fuerūt sicut tu comederūt biberūt riserūt duxerūt in bonis dies suos ⁊ in p̄fecto ad inferna descenderūt hic caro corꝝ vermicibus. ⁊ illic anīa corꝝ deputat̄ in igne donec cursu infelici trāsaeti sempiternis inuoluātur īcen- ditis qđ p̄fuit īanis gl̄ia qđ socii fuerunt ī vicio vna nāqꝫ pena īplicat quos vn⁹ amor in crimine ligat. quid p̄fuit illis breuis leticia / mūdi potētia carnis volūtas false diuitie / magna cōcupiscētia. vbi risus vbi iocus vbi iactantia vbi arrogātia de tanta leti- cia / quāta tristitia post tantillā voluptatē. tam quīs miseria de illa exultatione ceciderūt in grandē rui- nā ⁊ magna tormēta. qđ quid illis accidit tibi acelde- re p̄t: qz hō es hō de humo / hum⁹ de limo / limus de terra / de terra venis ⁊ ī terrā reuerteris. qū veniet morieris / sed īcertum ē quando quomodo v̄l vbi quo- niā mors te vbiqꝫ expectat tu quoqꝫ si sapiēs fueris vbiqꝫ eam expectabis. De istis quippe mundi a- matoribus ait isidorus. Dilectissimi pensare debe- mus qđ breuis est mundi felicitas quam modica est huius seculi gloria quam caduca. quaz fragilis tem- poralis potentia. dicat qui poterit vbi sunt reges / vbi sunt principes imperatores vbi rerum locuple- tes. vbi potentes seculi. vbi diuites mūdi quasi vmbra transierunt / ⁊ velut somnium euauerunt queruntur ⁊ non sunt.

¶ Quid dicemus adhuc reges obierunt ⁊ prin- cipes mortui sunt. multi tamē putabunt diu viuerē ⁊ quasi nunqꝫ a morte cadere de presenti vita. Certe non sic impii non sic. vos autē sicut homines morie- mini ⁊ sicut vnus de principibus cadetis?

Sz de cōditiōe hoīs p^o mortē hec inq̄d bernardus
Quid fetidius humano cadauere q̄d horribilius ho
mine mortuo cui⁹ in vita erat gratissim⁹ amplexus
sit in morte horribilissim⁹ aspectus Ideo subdit P^o
hoīem vermis: post vermē fetor ⁊ horror. Quid er
go p̄sunt diuitie: q̄d delitie: quid honores: diuitie nō
liberāt a morte nec delicie a vermib⁹ nec honores a
fetore Itē ad idē criso. alt. Quid p̄sunt illis q̄ in luxu
ria corporis et p̄ntis vite voluptatibus vsq̄ ad vitē
mū diem p̄manserūt Intuere nūc sepulchra eorum
vide si est aliq̄d iactantie vestigiū si aliqua diuitiarū
vel luxurie signa cognoueris rēq̄re nūc vbi vestes
⁊ ornāmēta pulcherrima vbi nūc est spectaculorū
voluptas vel affectarū turbe ⁊ cōiuiarū cessit epulā
tia risus ioc⁹ ⁊ imoderata atq̄ affrenata leticia quo
abit quo recessit vbi illa nūc: ⁊ vbi ipsi. q̄s finis v̄
trozūq̄: s̄ituere diligenter attende p̄pius ad singulo
rum sepulchra: vides cineres solos ⁊ fetidos vermisū
relīq̄as ⁊ recordare nūc carozū eē finē etiā si in leti
cia et dequittis etiā si in labore ⁊ continētia transege
runt hic vitā vniā circa hec tria vigil meditatusq̄
verferis Sz p̄cholor īfelices quippe filii adā om̄i
siles veris ⁊ salutarib⁹ studiis caduca potius ⁊ tran
sitoria q̄runt si tu charissime rum inās in corde vilt
tatem tuā ⁊ miserā s̄m exteriorē hoīem sectare hu
militatem fuge supbtā sc̄lēs q̄ supbia est signū quo
dyabolus distinguit suos ab aliis. Unde iob. xlv.
Ipe est rex sup̄ oēs filios supbie vt dicit gregorius
Crudelissimū reproborū signū supbia electorū hu
militas q̄d si q̄s h̄eat cognoscit sub quo rege sit vel
militet sc̄: x̄po vel dyabolo Un. ill. Anima superbi
a deo dereliquitur: ⁊ sit demonū habitaculū eccle. Ad

bilis deo ⁊ hoibus supbia vt patet. Supbia enī ius-
ciferū de celo eiecit, adā de paradiso repulit pharao-
nem ⁊ exercitū eius submersit saul de regno eiecit
nabugodonosor in bestia transmutauit ppter super-
bia anthiochus vile mortuus est. herodes ab angelo
pulsus.

C La. ii. de peccato in cōi: ⁊ quantū p peccatū in-
currimus spiritualia detrimēta seu damna.

Q Uī facit peccatū à dyabolo est qui pecca-
uit ab initio Scribit enī. i. iohānis xiii. ca.

Peccatū est onus qd celū nō sustinet nec
terra vltimo sustinebit s; descendet ad infernū cūz
factore suo. Et sciendū s; m̄ a ugustinū q; omne dictū
factū vel concupitū contra legē dei est peccatū qd
debet multū q; saluari cupit cū summa diligētia vi-
tare. Et hoc p̄cipue ppter tria. Primo q; deo displicet
summe. Secūdo q; demonib; valde placet. Tercio
quia hominī valde nocet. Dixi tibi primo o homo
q; debes vitare cū summa diligētia omne peccatū
q; deo creatori tuo summe displicet ⁊ ad hoc debes
cogitare qd deus fecerit ppter odium peccati. Ipse
q; ppter peccatū fere dissipauit omnia opa sua
sc; totum mundū per diluuiū vt habet gen. vii. Alii
autē reges ⁊ potentes in preiudiciū inimicorū suorū
depopulant terras eorū de; autē dissipauit terrā pro-
pria quia peccatū intrauerat terrā suā. Item deus
non solū h; odio peccatū ipm̄ verūctā quicqd pecca-
tū tangit. Alii autē homines ppter vinū corruptum
nō proiciūt in mare vasa aurea vel argentea s; ser-
uant vasa et fundūt vinū deus vero nō mō peccatū
s; etiā vasa peccati creaturas rōnales sc; anīas ad
ymaginē suam factas et cūz suo preciofo sanguine

redēptas in odiū petī pliciet in oceanis inferni; Ideo
dī sapi. ix. Odio sunt deo īplus ⁊ īpictas eius. vñ
reus nō hz tam bonū amicū nec in celo nec ī terra
quē nō haberet odio vsq; ad mortē sī ī eo reperiret
vñm peccatū mortale. vñdē petrus licet ardenti⁹
amaret xpm ceteris apostolis; tñ christus eum con
demnasset sī decessisset ī petō trine negationis. **Se**
cundo quantū deus odiat peccatū ostenditur quod
ppter peccata mūdi suū vñigenitū īnocentē interfe
cit quā dicitur psalms. llii. dicēs Propter scelus
populi percussit eū ipsemet nēpe dei filius vt peccatū
īterficeret ⁊ occideret tradidit in mortē anīam suā
vt dicitur psalms. li. Nullus autē inuenit q; tantū odi
at īiūicū suū quod in odio eius veller interficere
vulgentrū p̄p̄m Tercio hōc idē ostēditur qz deus p
secut⁹ est peccatū ab īitio ī tantū qd; picet eū de celo
⁊ videns q; remanserat in terra sez ī mundo ipse in
p̄p̄ta p̄sona descendit in mūdum vt de ipō fugaret
peccatū ⁊ tandē ī die iudicii p̄icet ⁊ cōcludet ipm
in īfernū Un̄ michae vlti. Projicet in p̄fundū ma
ris petā nostra. Quarto q; deus odiat sūme pecca
tum p; hac similitudinē q; bona mater videt multuz
odire illud ppter quod puerū suū poneret in liba
nū ardenti⁹ ⁊ nunq; eum idē traheret sic de⁹ ppter
odium petī filios suos quoz tantū dilexit q; p̄ illis
mori voluit in ignē inextinguibilē picet sī īuenerit
in eis peccatū mortale. Sic ergo o peccatrix anīa
legisti quantū deus odio habet peccatū. tu ergo sī
placere ei cupis; summe vites peccatū ⁊ in te nō ha
beat locū. mulier enī multuz esset infidelis q; hōiem
cubaret in lecto suo quē vir suus odio haberet; et p
quē viro suo multa mala euēissent sic ergo pecca

tū est qđ sūme odit xps aniarū spōsus ! z ppter qđ
 sibi multa mala acciderūt z tandē ip̄a mors quare
 o charissime monitionē dauidis seq̄ns inq̄t Cor m̄i
 dñi crea ī me deus zc. Secōdo debes sūma cū diligen
 tia vitare peccatū maxime mortale qz sūme dyabos
 lo placet z ip̄m letificat qđ tripliet signo reseratur
 Primo qz ī nullo alio delectat nā neq; balneū aliū
 neq; argentū neq; aurū q̄rit: s; tantum anias. Uñ
 gen. xiiii. in p̄sona eius d̄r. Da michi anias: cetera
 tolle tibi. Et gre. ibidē nichil se fecisse estimat: cum
 aniam non sentiat sicut cū rapax auis cor prede sic
 dyabolus hominis animam maxime cupit. Secūdo
 dum signum quia dyabolus summe diligit peccatū
 ppter eius assiduam temptationem et quia in per
 petrando peccatum nunq̄ fatigatur nā sex. milibus
 annis z amplius peccata incessanter perpetravit
 nec fatigatur semper noua procurare ideo cum de
 cum iob primo interrogauit dicens. Unde venis?
 respondit. Circuitui terram z perambulauī cam
 Tantum enī occupatur in peccatis suggerendis:
 qđ nō licet ei somnū capere: iuxta illud iob. iii. Qui me
 comedūt nō dormiūt Tercii signū qđ peccatū sūme
 dyabolū letificet: est qđ uūq̄ potuit satiari petis. nā
 īfinita multa hoīz petis tā deuorauit: z nā adhuc fa
 melicus ē. z sicut leo rugiēs circuit querēs quē de
 uoret: ut d̄r. i. petri. v. z nō solū famelicus s; z sitibū
 dus. iob. abhorrescit flumē z n̄ mirabilē. z h̄z fiduciā
 qz īfluat iordanis ī os ei? z in īfernū flumē quē ab
 sorbet dyabolus z nō mirat: sūt petōres euz īpetu cur
 rētes ī os ei? quos sūme desiderat absorbere exēplū
 h̄r in vitis patrū in capitulo demonū qualiter eorū
 vnus laudatus z honoratus est a p̄ncipe demonum

et in cathedra locatus quonia fecerat fornicari vnus
monachus quem xlviij. annis vix traxerat ad peccatu
Ergo anima peccatrix plora amare eo quod toties les-
tificasti contra te inimicos tuos scilicet demones quoties
peccasti mortaliter et de cetero per puram confessionem
et dignam satisfactionem fac gaudere super te deus tu-
um et angelos eius. Gaudium est ei angelis vel super vno
peccatore penitentiam agente lu. xv. Tercio debes sum-
mo studio vitare omne peccatum quia tibi summe no-
cet nam primo per peccatu separamur ab amore dei et
efficitur eius inimici. ysaie. xix. Iniquitates nostre diu-
serunt inter nos et deum et peccata nostra prohibuerunt
faciem eius a nobis Unde quicunque sanctus in celo exi-
stens si peccaret statim decideret et dei amicitia ad deum
dissolueretur Unde augustinus. Qui peccat in amicum
verissimum et fidelissimum dicitur vituperabilis qui
vero peccat in deum potentissimum et patrem piissimum
quomodo non erit vituperabilis et abominabilis Quarto per
peccatu obligatur peccato et adiudicatur patibulo
Inferni quia lex diuina non multum discrepat ab
humana ideo omnes legalis decreti transgressores vel
maiestatis regie contemptores id est omnes peccatores
merentur interire suspendio secundum quod scriptum est in esdra.
xiiii. et in decreto datus vbi dicitur sic. Et denunciet
ut quicumque transgressi fuerint aut quod ex his que
scripta sunt quantum ad peccatu commissionis. aut
spreuerint quantum ad peccatu omissionis; accipiant
lignum de suis propriis id est de orto proprie conscientie
ibi enim crescit lignum quo peccator suspenditur et suspen-
datur bona quoque sua ascribantur similiter enim redeunt
ad gloriam regis celestis peccata reproborum sicut gloria
bonorum. Eccc charissime quod lex humana corporaliter

facit hoc spūaliter lex diuina Idem fere legit hester
 vii. suspendite a mō, intelligit iniqu? & per hūc pec
 cator quē intelligit rex celestis iubebit suspēdi ī pati
 bulo inferni si es ī peccato mortali iuenerit Quōto
 enī peccatū spoliat hominē omni bono gratie in p̄
 ri et glorie in futuro. puer. xliii. Miseros facit ho
 mines peccatū est enī pctōr paup quia nihil habet
 immo per peccatū mortale seipm amissit & in sūitu
 tem dyaboli transiit pauperior quia nichil potest
 lucrari eo q̄ opa meritoria vel deo gratia in tali sta
 tu facere non pōt. s; & pauperior quia nichil pōt
 ei dari. nam bona facta pro ipō non p̄sunt ei ad sa
 lutem q; non uiuit nisi quo ad corp⁹. vñ dicit boe
 cius. li. iiii. de cōsola. hō prau⁹ non est homo nisi sicut
 homo mortuus. hō enī per peccatū sepatur a lu
 mine vniformi et excecā atq; obtenebrā. sopho. i.
 Ambulabūt ut ceci qui dño peccauerunt. & in ps.
 Nescierūt neq; intellexerunt qui in tenebris ābulāt.
 & hīere. Deprimē plane anīa per peccatū polluta
 interius ne valeat suspicere superius hoc peccatum
 est sicut putredo in pomo sicut enī putredo in pomo
 auferit valorē colorē et odorē. odorē fame: valorē glie
 colorē forme: & saporē gratie sic putredo est omīe pec
 catū nam de eo dicit. psalm. xv. Qui facit illud luto
 villos est via eius & aug. ait. Tollerabilis canis pu
 tridus scet hōibus q̄ anima peccatrix: ideo in quo
 dam smonc: verba ait. q̄bus quendā rubricū a pec
 cato retraxit Quid prodest plena archa si sanis est
 cōscientia bona vis habere. & bonus esse nō vis nō
 potes crudeſcere cum domus tua plena est bonis et
 tu malis quid enim est quod velis malū habere dic
 michi nihil omīno non vxorē non filiū non seruum

non acillam nõ tunicã postremo non caligã & tñ vls
hñc malã vitã Rogo te p̃pone vitã tuẽ calige om̃ia q̃
circũtacent oculis tuis eligãtia & pulchra tibi cara
sũt: & tu ẽ ip̃i vilis & feid? es Si possent ẽ rñdere bo
na tua q̃b? plena ẽ dom? tua nõne clamarẽt sic. tu
bona nra vs hñc sic & nos volum? dñz bonũ hñc tã
ta voce iuocãt dñm deũ p̃ te Ecce tãra bona dedisti
hulez ip̃e malus qđ p̃dest enĩ et qđ hz qñ eu; qđ oĩa
debie noui hz. Sexto p̃ peccatũ nascit̃ bestialis. An
boecius quarto de cõsolatõe phie Homo p̃bus p̃bt
tate decerta i beluã cõuertitur. & philosophus i ethi
cis dicit. qđ est peior: qđ bestia: q̃bus cõcordat dauid
dicẽs. Homo cum i honore esset. i. i gra gratũ facie
te: non it̃ellexit compatus est iumentis ispiẽtibz
& similis faciens est illis. Septimo & vltimo ex pec
cato nascit̃ dyaboli seruills filialitas vñ. i. ioh. iti.
Qu' facit peccatũ a dyabolo ẽt. Pro hñz oĩbus o
ifelix peccato: miserere anie tue: & noli peccatus idu
cere sup̃ eam, sed que legisti tanta mala offensam
videllect dei leiciã tunicã & damnũ pprium memo
rare agnosce igit̃ o homo qđ nobilis ẽt amica tua
& qđ graua fuerunt illa vulnera eius p̃ q̃bus ne
cesse fuit illũ dñm vulnerari: si non ẽent hęc ad mor
tem eternã nunq̃ p̃ eorũ remedio dei filius mortu?
esset noli ergo vilipendere anie tue passionẽ: cui a tã
ta maiestate tantã vides exhiberi cõpassionẽ: fudit
ip̃e lachrymas pro te: lava & tu p̃ singulas noctes
lectum tuũ compũctione & lachrymarũ assiduitate
fudit ip̃e sanguinẽ suum pro te: synde & tu tuũ quo
tidiana cordis afflictione nol: attendere qđ caro ve
lit sed quid spiritus poscit nam vt dicit greg. Unde
caro ad tempus suauiter viuit inde spiritus ineter?

num cruciatur et quo plus caro punitur in hac vita
 tanto plus gaudebit infutura. Augu. Voluntate
 nunc postponamus pro christo quandoq; dimittens
 da ne quod absit pro transitorio amittamus eterna
 si enī tibi diceretur carnis voluptatibus frui sicut
 placet ea tamen conditione q̄ postea tibi oculi
 eruentur seu q̄ omne solatium tollatur tibi toto tē
 pore vite tue et q̄ in fame in siti et in omni crucia
 tu et miseria viuas nunq̄ tale bonū habere te vere
 suspiceris. et quid tota hec vita vbi nec mensis est
 nec vnus diei vel hore spaciū ad illius eterne in
 felicitatis inferni comparationem cui neq; finis est
 neq; pena similis inuenitur. hec augustinus.

Ca. iiii. de penitentia cito facienda.

q̄ **U**t non accipit crucē et seq̄tur me nō est
 me dignus. Math. xliiii. per hanc crucem
 penitentia designatur quam de necessitate
 quilibet peccator debet suscipere et prese
 ueranter tolerare si in eterna beatitudine cum chri
 sto cupit regnare. Unde hiero. in epla ad susannam
 Necessaria est p̄na que aut equat crimina aut cer
 te excedat. Et augus. q̄squis desiderat saluari. quic
 quid post purum baptismū traxit oportet q̄ abluat
 saltē lacrimis mētis. Sed forte dices durus ē hic
 sermo nō possum mundū spernere. et carnē meam
 odio habere et castigare. Audi non meā sed glorio
 si hieronimi responsionē super hoc. Impossibile est
 aut. vt quis presentibus et futuris fruatur bonis vt
 hic ventrem ibi mentem impleat. vt de delictis ad
 delictas transeat. vt in vtroq; seculo videlicet in ce
 lo et in terra appareat gloriosus

Quā hieronimi suā cōfirmat beat⁹ gregorius dicens
Assules cupiunt euolare de iusticia exilit pñtis vite
ad gaudia paradisi. sed nolūt carere oblectamentis
in ludi. vocat eos grā christi. s; reuocat eos cōcupiscē
tia seculi cupiunt mori morte iustorū sed nolūt viue
re vita eorū ⁊ hi in eternū peribunt quia opera illo
rum sequuntur illos Item ber. Austeritas cōuersa
tionis beati iohannis baptiste peccatoribus delieto
sis durus est nūctus eterne mortis Quid enī irrōna
les fere reptisita terre infantim? cū ille quo inter na
tos mulierū nemo surrexit maior: innocentissimum
corpus suū sic afflixit et nos indul preciosis vestib⁹
festiam ⁊ splēdide laute delicateꝝ epulari: nō sic
ipti non sic. itur ad astra. deniq; recordare parabolę
vel hystorie de diuitē q̄ dominus fuit tantarū opuz
qui purpura indutus ⁊ bisso vnā guttā aque nō po
tuit obtinere pro sue refrigerio lingue cum ess; in ar
dorū necessitate constitutus. Hec recordare amice
mi et age penitentiā dū tēpus est Nam[ut inq; gre
go. Deus ⁊ si puie tantā ventā spospōderit peccanti
tū crastinū diem non pmissit Pñia igit erit pterita
mala deplangere: ⁊ plangenda iterū nō cōmittere
⁊ ppositū cōmittendi nō habere. Unde augustinus
in suis soliloquiis. Inanis est pñia quā sequēs cul
pa coinq̄nat Nichil p̄sunt lamēta si replicātur petā
Nichil valet a malis ventas pscere ⁊ mala deuo
iterare S; pro āpliori declaracione nota q; tres sunt
partes integrales puie sc; cordis contritio. oris con
fessio ⁊ opiz satisfactio Quomā cū deū tribus modis
offendim⁹ delectacione cogitationis imprudētia lo
cutionis ⁊ supbia operis ⁊ q; cōtraria cōtrariu scu
rātur tribus modis oppositis satisfacimus delecta

tionem cogitationis opponendo contritionem imprudente
 locutionis: confessionem superbie operis et opponendo
 satisfactionem. De contritione a se primo videam? Una
 contritio est dolor pro peccatis voluntarie assumptus cum
 proposito abstinendi confitendi et satisfaciendi Et ut dicit
 beatus, triplex dicitur esse dolor iste, acer acrior et acerrimus
 Acer dicitur esse quia dominum deum nostrum et creatorem omnium offen-
 dimus, Acrior: quia patrem nostrum celestem qui nos multis
 explicitis pascit impugnamus, et in hoc peius: escantibus
 sumus qui pascentes se diligunt et sequuntur, Acerrimus
 quia redemptorem nostrum qui nos redemit proprio
 sanguine et a peccatorum vinculis liberavit et a credu-
 litate demonum et acerbitate gehenne eripuit quantum
 in nobis est iterum crucifigimus. Sed et de tribus
 debemus dolere, scilicet de commisso peccato, de bono omissio et
 de amissio tempore. De virtute et qualitate huiusmodi contritio-
 nis: sic ait augustinus. Plus valet cordis contritio quam totius
 mundi peregrinatio. Item quidam glossa super psalmum
 ad dominum cum tribularer: nescit dominus differre quem com-
 punctum corde sibi scribit supplicare. Et crisostomus. Sola est
 compunctio que facit animam horrescere purpuram
 desiderare celticum amare lachrymas fugere risum
 Item nichil conglutinat et unit deo ut lachryme pen-
 nitentis. Contra vero ut ait augustinus. Acrores dyabola
 dolores non infringimus: quam cum plagas peccatorum no-
 strorum consistendo et penitendo sanamus. Sed heu
 cum tanta bona per penitentiam consequamur, pauca ta-
 men penitentiam agunt. De quo dominus conquiretur dicitur
 per hieremiam. Nemo quod bonum est loquitur nullus
 est qui agat penitentiam super peccato vicena quid feci. Se-
 cundum videlicet confessio solet describi sic quod est les-
 b, l.

gittima coram sacerdote peccato: si declaratio. Unde
ethimoligatur confessio quasi similis vel ex toto vel
vndiq; falso. Nam vere confitetur q̄ totum fatef. vel
vt dicit isidorus. lib ethimol. Confessio est p̄ quam
latens morbus ante sub spe venie consequende in dei
laudē apitur. De cuius virtute inq̄t ābross⁹ sup̄ p̄o.
Beati immaculati. Lessat vindicta diuina si confes-
sio precnrat humana Et cassidiorus. super psal.
Confiteantur tibi populi deus. Illis non iudex. sed
aduocatus est xp̄s q̄ se p̄p̄a confessione dānarunt. Et
leo papa. Non remanet iudicio condēnandus fuit in
confessione purgatum. Et augu. in li. de penitentiā.
Confessio est salus anīarū dissipatrix victor: si restau-
ratrix virtutum oppugnatrix demonū Quid plura
Obstruit os inferni portas aperit paradisi. Pro his
omnibus charissime iuxta cōsiliū ysaiē. dic tuas inu-
q̄tates vt iustificeris. inictum iusticie confessio pecca-
torum. Oportet eī te confiteri omīa peccata tua quo-
rum memoriā habes integre vni sacerdoti. de his te
absoluendi potestatem habenti ita q̄ non vnā partem
tantum duorum peccato: si vni sacerdoti dicas: et al-
ter alteri. q̄ neuter sacerdos possit tibi ille confitenti
dare remedium. Ideo dicit ber. Qui confessionē suā
diuersis confessoribus diuidit: venia caret. execranda
namq; fictio est peccatū diuidere et sup̄ficietenus ra-
dere et non intrinsicus eradicare. et tales recipiunt
excommunicationem pro absolutione. maledictiones
p̄ benedictione. talis namq; stultitia confessionis fit se-
pius p̄ p̄ocristim: q̄ gratuita peccata dicunt ignotis
sacerdotibus et illi cum quo sepius versantur leniora
narrant. De q̄bus dicit augu. et ponitur in decretis
Qui confessionē non diuidit laudandus non est q̄

vni celat alteri reuelat quod est ipsum laudare et ad
 procrisim tendere. Satisfactionē quā aug. diffinit
 discutiamus et penitentie tertiam partem inquit
 enim. Satisfactio est peccatorū causas excidere et
 eorum suggestionibus additū non indulgere. nam
 vt dicit gregorius nequaquam satisfaciā? si ab iniqui-
 tate cessamus nisi voluntates quas diligimus cum
 contrario oppositis lamentis insequamur Et vt di-
 cit crisostomus. Quia peccati offensio talis debet insequi
 reconciliatio. tanto pronus ad lamenta quanto fuisse
 pronus ad culpam qualis fuerit tibi ad peccandum
 intentio talis sit ad penitendum deuotio graua pec-
 cata graua lamenta desiderant quia vt ait eusebius
 episcopus. Non leui contritione agendum est vt debita illa
 redimantur quibus mors eterna debetur nec pauca opus
 est satisfactione pro malis illis propter quod paratus est
 eternus ignis. Sed heu multi fatigantur in hac vi-
 ta satisfactionis retro aspiciunt cum voce loth.
 Contra quos bernardus in quodam sermone ait.
 Qui perfecte senserint onus peccati anime lesionē
 ille aut parum senserit aut omnino non senserit cor-
 poris penam nec reputabit laborem quo peccata no-
 merit deleri preterita cauere futura. Et augustinus super
 psalmum 1. Sunt multi quos peccare non pudet agere
 penitentiam pudet. Quod incredulis infantia de vuls-
 nere non erubescis nonne vulnus setidum et patri-
 dum est. confuge ergo ad medicum age penitentiam
 dic Iniquitatem meam ego cognosco et peccatum meum
 contra me est semper. Tibi soli peccaui quia in
 solua sine peccato es. Constitit autem satisfactio in
 tribus in oratione. elemosina. et ieiunio. Ut iste ter-
 narius numerus contra illud nepharium diabolicum

apponatur oratio contra superbiam: ieiunium contra
carnis concupiscentiam elemosina contra auariciam
vel sic. Omne peccatum vel in deum committitur et con-
tra hoc ordinatur oratio vel in proximum et contra hoc
ordinatur elemosina: vel in nos ipsos: et contra hoc
ordinatur ieiunium. Et pro hoc amplioris satisfactori-
nis declarationem modicum de elemosina tangam
dicitur nempe ab elemon, quod est misericordia et sine
quod est mandatum: quasi mandatum misericordie et
sic scribendum est p e. Solet etiam scribi p r, et tunc dicitur
quasi mandatum dei. Ipse enim pro ore eam man-
dauit fieri Unde hieremias. Date elemosinas et ecce
omnia sunt munda vobis, vel aliter elemosina dicitur
ab ely quod est deus et moys aqua quasi aqua dei. Si-
cut enim aqua extinguit ignem: sic elemosina pecca-
tum hec catholicum. Sunt autem tria precipue que nos
ad elemosinam et opera pia debent prouocare Primum
quia misericordia redimit culpam, puerb. xvi. Miseri-
cordia et veritate redimitur iniquitas. Et danielis
iii, dicitur quod mulier que congregauit in domo sua vas-
sa vacua non pauca parum olei quod habuit in om-
nia vasa dimisit et sic creuit oleum pro quod mulier a
creditore liberatur Vasa vacua sunt pauperes quos
in domo debemus congregare isayc. lili. Egenos va-
golos induc in domum tuam, parum autem olei pro omnia va-
sa distribuit iuxta illud iob. iii. Si exiguum tibi fuerit
exiguum libenter imperti stude, tunc oleum misericor-
die crescit et pro meritum et gratiam anima peccatrix
creditorum deo de peccatis suis satisfact. Secundo ele-
mosina temporalia bona multiplicat. Unde grego-
rius in dialogo. Terrene substantie pro hoc quod pauperibus
distribuantur multiplicantur. Exemplum habemus

ūi: regū. xvi. in vidua q̄ helpam p̄uult eul p̄pter hoc
 dñs farina ⁊ oleū multiplicauit p̄ quod datur intel
 ligi q̄ pauperes magis pascunt elemosinarios quā
 econtra Tercio elemosina siue opus misericordie in
 morte elemosinarū custodit et animā eius cū claris
 tate ad regnū celorum p̄ductr. Unde dicit ambrosi⁹
 Sola misericordia comes est defunctorum. Quaz
 bonus q̄ necessarius morienti comes elemosina: no
 It ergo talem famulum dimittere vel talem aduocatū
 post tergum relinq̄re sicut illi q̄ res suas amare reti
 nentes nichil in vita sua p̄ manus p̄p̄as paup̄ibus
 distribuunt. Similes illi q̄ post tergum vult portare
 lucernā cum dicit ecclesiasticus amico tuo. i. x̄po vel
 anime tue vel pauperi: ne dicas vade et reuere: et
 cras dabo tibi cum statim possis dare. vnde sciendū
 q̄n̄ diues a quo petitur elemosina debet considerare
 tria. Primo q̄s eam peti q̄a ip̄emet dñs deus q̄ tan
 tum dilexit pauperes q̄ quicquid paup̄i feceris p̄p̄ as
 morem suum reputat sibi factum. Math. iii. q̄ vni
 ex minimis fecistis michi fecistis. petit ergo elemosinā
 nam p̄ pauperem suum domin⁹ a quo diues in ora
 tione quotidiana petit regnum ideo cuz paup̄i negat
 elemosinam diues: timere debet q̄ de⁹ nōn exaudit
 eum cum petit ab eo regnū celorum. vicit enī. puer.
 xxi. Qui obdurat aurē ad clamorē pauperis ⁊ ipse
 clamabit et non audietur. Secundo debet diues con
 siderare quid petit deus q̄n̄ elemosinā in suis paup̄i
 bus petit. petit vtiq̄ non nostrum s̄ suum: et ideo in
 gratus est valde deo qui pauperi negat necessariam
 elemosinam: cum de cibis dei habeat abundanter et
 hoc considerauit dauid q̄ p̄mo palpo. xxi. dixit.
 Tua sunt omnia domine et que de manu tua accē

plimus uehemus tibi, perit uera q̄ pauperem suam
deus non ad uandā sed ad mutuandum nec ad tri-
plum s; ad centuplum vsuras. Unde dicit augu. **M**
homo quid feneratis homini fenerare deo vsuras,
et centuplum accipies et uitam eternam possidebis
et idcirco nimis est ingratus q̄ ad tales vsuras non
uult eōmodare deo. ad quales mutuares in deo uel
sarraceno. Pro hīs omnibus charissime thesaurisa
tibi pauperes. in celo tanto tanq̄ in tuto loco opera
mīe faciendo. non i terra. **C**or avari est quasi fouea
sine fundo et quo plus recipit plus cōcupiscit ut nō
q̄ uideatur impleta. Juxta illud eccle. vii. **A**uar⁹ nō
q̄ implebitur pecunia. Attende q̄ cor sequitur thesau-
rum. ut autem illi qui in terra thesaurisat qui per-
sequens cor suum in terra tam periculose exultauit
hic. ergo dicit criso. **C**ongrega substantiam tuam
ubi patriam tuam habes. qui enim collocat thesau-
rum suum in terra non habet. quod speret. ut quid
enim accepit in celo ubi nichil habet repositum **J**is
solum tuum reputa quod pauperibus erogasti Non
enī sunt homīs bona que secum deferre non potest
Et ambrosius. Nichil enī cōmendatur q̄ miseratio
charitatis Non memini me legisse mala morte mor-
tuum qui libenter exercuerat opera pietatis. **E**t leo
papa. **A**d dominū integros fructus premitur a quo
nunq̄ pauper tristis recessit. **T**anta est uirtus mīe
ut sine illa alte uirtutes si sint. prodesse non possunt
Quamuis enim quis fidelis sit humilis castus et so-
brius et maioribus aliis uirtutibus p̄ditus. si tamē
misericors non est misericordiam non inuenit.
Hec in fauorem pauperum de uirtutibus elemosine
et operum misericordie dicta sufficiant. **H**ic ad pro-

possunt redeamus. Qui non accipit crucem suam
 sequitur me non est me dignus. Ita crux pnie cito as-
 sumenda est et in tpe iuventutis qz tunc homini ma-
 gis prodest et deo magis placet. Juxta illud eccle. ii.
 Memento creatoris tui in diebus iuventutis tue.
 Item dicit idē. si. si ne tardes conuerti ad dominum.
 et ne differas de in diem subita enim eius ueniet ira
 et in tpe vindicte disperdet te. Sed cōtra hoc salubre
 sapientis consilium diabolus immittit homī inlām
 spem longioris uite dicens. Juuentis es: uires et fa-
 cies puiam et ibis ad cōfessionem. Multi nimis ere-
 dunt isti aduocato qz repromittunt sibi longiā uitā
 pponentes se in senectute emendare quos mors repen-
 tina rapit et damnatur. Ubi dicitur eccle. xxix. Re-
 promissio nequissima multos pdat. Est ergo notandum
 qz talis repromissio dyaboli longioris uite et in senē-
 ctute penitendi neq̄ est quia contra ius et rationem
 nequior: quia contra ipm peccatorem sed nequissima
 quia contra dei bonitatem qz sit neq̄ et contra ius et
 rationem apparet tribus exemplis. Primum est da-
 uid qui haberet decem asinos et totum onus imponeret
 rebiliori faceret contra iusticiam et rationem. sic ille
 qui totum onus pnie peccatorum que cōmissit i quat-
 tuor etatibus a iuuentute uirili etate et se-
 nectute uult sibi senectuti imponere quando iam de-
 bilis est et non potest laborare, et tales merentur ma-
 ledictionem. sicut dicitur zacharie primo.
 Maldictus dolosus qui habet in grege suo masculu-
 lum et immolat debile domino. Sic ille qui for-
 titudinem sue etatis transsit et debilitatem senectutis
 sue proponit immolare deo. Unde Ildorus

Quis tps congruū pñie perdit frustra ante dei tanuā
cum pñibus venit. ¶ Scdm exemplū est: q̄ non poss
set leuare minus onus quādo multo fortior est et pot
tentior: et vellet illud leuare quādo multo maius esset
et ipse debilio: factus fuisset merito stultus et iniust
reputare et sic est de illo qui onus peccatorū et pñie
q̄ minus est et ipse fortior: sed in iuuentute non vult
portare et credit melius portare q̄ onus erit augmē
tatum et assimilā ē isti stulto de quo in vitis patrū di
citur q̄ scindebat ligna et de illis faciebat sarcinā et
postea tentabat leuare et cum videbat q̄ non poterat
de facili portare iterum scindebat alia lingua et ap
ponebat ad sarcinā et postea tentabat et quanto pl
ponēbat tanto plus addēbat. Sic faciūt peccatores
quādo primo sumunt pondus peccatorū et pñie sta
tum deponunt et peccata peccatis addunt. Quia s
cut grego. dicit Peccatū quod p̄ pñiam non deletur
max suo pondere ad aliud trahit Tercium exemplū
ille qui p̄ totam vitā suam cū magnis custodib
parat sibi domū ubi non intenderet morari: illo modo et
quā optat et cupit p̄petuo habitare destrueret p̄ posse
suo talis ap̄re faceret contra rationē et merito stult
et infamiz deberet reputari. Sic etiā est pctōr q̄ vsq̄
ad mortē differt conuerti ipse enī p̄ totam vitam suā
parat domū suā in inferno: cum tamē nullo mō velit
habitare. Ideo timeat suā pauli dicentis. Qui fa
cit contra conscientia edificat ad gehennam. Scdo q̄
ista longioris vite promissio neq̄ sit contra ipm pec
catorē apparet per duo exempla. Prīmū est: q̄a qui
plus se diligeret infirmū q̄ sanū seruū q̄ liberū nē
chil habentē q̄ oīm bonozū participem talis iniqu
esset contra seipsum. Talis est peccator q̄ tardat age

re pñiam q̄a plus diligit se esse in peccato q̄b est infir-
 mitas sp̄ialis vel potius mors dicenda. Uel intant̄
 tum peccato: imptus est contra seipsum eo q̄ magis
 se diligit mortuū q̄ viuū seruū q̄ liberum maluz q̄
 bonum. Unde dicit Joh. in sua canonica. Qui facit
 peccatū seruus est pcti. Et augu. Bonus homo etiā
 si seruit liber est malus homo etiā regnat si malus ē
 et seruus s; quot est peius tot v̄horum quot v̄torum
 Scdm̄ exemplū. Ille q̄ deberet magnā pecuniā ad
 vsuras q̄ cresceret quotidie nec poss; p̄soluere et tamē
 tarda ret̄tum posset talis faceret contr a seipsum sic
 est in p̄posito morari in pctō quantū debitū currit
 ad vsuras q; quanto diutius fuerit in pctō tanto pl̄
 soluet de pena. Apoca. xvi. Quantū se gloriavit ⁊ in
 delitiis fuit tantū dante et tormentū ⁊ luctū. Tercio
 q̄ ista p̄missio longioris vite sit nequissima q; eōtra
 dei bonitatem apparet per tria exempla. Prīmū q; si
 aliquis iuuenta dñm suū cui seruire tenet et a quo oīa
 bona sua haberet per totam vitā suā impugnaret et
 inimico dñi sui seruiret et postea sermo cōfectus i fine
 vite suę vellet dño suo seruire et suū seruitū et offer̄
 ret iniqu⁹ contra dñm suum ess; nec multuz tale ser-
 uitū in dño suo placeret sic est peccator qui peccādo
 offendit se ruit inimico dyabolo in iuuentute et in sene-
 cente p̄ponit seruire deo Scdm̄ est si aliquis recepisset
 bona maxima a domino suo ad multiplicandum
 et lucrandum et lucrum quod ipse deberet habere su-
 perflue expendere et p̄ nichilo daret in contentum
 domini ip̄ie ageret et contra curialitatē dñi sui ingra-
 tus esse. Sic est peccator q̄ corpus et animā sensus
 ante v̄uez corporis t̄palia bona sp̄acium vite ⁊ alia
 multa ei magna beneficia recepit a deo ⁊ omīa ista

expēdit in contumeliā creatoris peccando multo
pliciter a pleoꝝ faciendo contra bonitatem dei De ani
ma quippe que tradita est nobis a deo quasi thesau
rus preciosus sic dicit grego. Ne michi in talentum
mibi traditum in animam meam negligenter serus
uero que preciosus sanguine agni incōtaminati appē
ciatur. De tempore dicit idem greg. Non est tempus
tibi impensum quod non a te exigetur qualiter expē
sum fuerit. Tercium exemplum est. Si est aliquis
seruus dispensator bonorum alicuius domini q̄ bonū
panem et bonum vinum et meliora cibaria daret ex
traneis ⁊ inimicis dñi sui et domino suo daret s̄ pa
ne corrupto et de surfure ad comedendū ⁊ etiam de
putridis carnibus et piscibus daret quoc̄q; et ad pos
tandū de vini sui fecibus ipse agere ⁊ et cōtra dñm
suum sic est peccator illud quod pulchrius est ⁊ me
lius est de vita sua, i. inuentatem et fortitudinem suā
dat mundo et diabolo q̄ sunt inimici xp̄i ⁊ quod pei⁹
est nouissimum vite sue pponit deo suo dari. Nō sic
faciebat dauid cum dicebat fortitudinem meā ad te
custo iam id est ad seruendum tibi. Et eccl. ait. Nō
li asserre dño fecis senectutis : s; vinum libaminum
floride inuentutis. Et de peccatoribus penitentiam
differentibus hec ait grego. Satis alien⁹ est a fide q̄
ad agendum penitentiam t̄p̄ senectutis expectat esse
nullum diem vite sue in sua habeat potestate. Ierico
iuxta consiliū isidor. festinare debet unusquisq; ad
dñm penitendo dum potest si dñi potest noluerit om
nino: cum voluerit tarde non possit. Igitur festina ad
penitentiam charissime ne tardaueris vt rō cum sa
tulis virginibus finaliter excludaris.

¶ Capitulum, liii.

De contemptu et odio mundi.

n

Dilige diligere mundi neque ea que in eis
do sunt. Si quis diligit mundum non est
charitas dei in eo. Et mundus transiit et
concupiscētia eius pūna ioh. 1. Et hec ver-

ba peractans bñs aug. ait. Quid vis vtrum amare
temporalla et transire cum tempore. an mundū non
amare et in eternum viuere cum deo. amas seculus
absorbebit te. amatores suos vocare nouit non por-
tare mundus nempe quasi excoicatus est qz sicut p
excoicato non oratur in ecclesia sic nec christus orat
pro mundo q̄ tamen pro suis crucifixionibus orauit
Et stultum est etiam tali dño seruire qui in fine ser-
uum nudum et sine mercede elicere consuevit sicut
facit mundus. Unde loquitur ad soldanum rex ba-
bilonie infirmaret vsqz ad mortem et sciret sibi mor-
tem imminere signiferum suum vocauit dicens ei:
Tu soles ferre vexilla mea ad bella ser nūc mortis
mee vexilla scilicet hoc panniculum per totam das-
mascum dicens. ecce oriētis rex moriens non fert
secum nisi hoc vile panniculum. Simile fere legit
q̄ quidam rex Lothoringie iuuenis cum esset in ex-
emis respiciens sus palatia et domos suas dixit.
pluribus audientibus Domine iesu quantum cōtē-
nendus est mundus iste. ecce tot habuit palatia et ho-
spicia nescio quo debeat hac nocte ire vel qui debeat
me hospicio suscipere. Relinque ergo o pec-
cator diuum tuum id est hunc mundum antequam
in tanta paupertate relinquare ab eo.

Jacobi primo. Qui amicus est huius mundi vel inis-
micus constituitur. Et gre. Tanto deo quis est pri-
mus quāto ab amore mundi est alienus. Ad quod s̄

gnificandum xpus nullus extra ciuitatē passuoluit
et crucifigi vt ostenderet sibi nihil esse cōe cum mun
do et q̄ quicumq̄ voluerit sequi passionis fructuz de
bet exire mundum saltem p̄ affectum ⁊ mundanā
cōuersationem Unde dixit dominus hieremie, fugi
te de babilonia et saluet vnusq̄sq̄ animam suam Ba
bilon s̄m hiero. interptatur domus confusionis ⁊ s̄s
gant hunc mundum in quo iam vbiq̄ confusio reg
nat tam in clero q̄ in populo. tam in religiosīs quā
in secularibus tam in senib⁹ quā in iuuenib⁹ ⁊ tam
in viris q̄ in mulieribus: ita vt merito dicat iohānes
in canonica sua Totus mundus in maligno possit⁹
est. Et ideo consultit bern. fugiendum eē ad vitam
religiosam dicens, fugite de medio babilonis: ad est
de seculo ⁊ saluate animas vestras. conuolate ad vr
bes refugii. i. ad vitam religiosam vbi possitis de p̄te
ritis agere penitentiam et futuram gloriam fiducia
liter postulare. non vos p̄nē austeritas detereat: q̄
non sunt condigne passionēs huius t̄p̄s ad p̄terita ⁊
culpam q̄ remittitur ⁊ ad futuram gloriam q̄ p̄mit
titur. Sciendum q̄ insidum debemus fugere p̄pter
quattuor. Primo enī solent sapientes recedere a loco
infesto pestilentia vel feroce. et maxime q̄si vel egros
se sentiūt vel egrotaturos se agnoscūt Talis ē insid⁹
q̄ tot mala peccantium habet. videmus enim tot fero
res inficientes animam nostram quos recipimus id
circo cum peccatū sūt moribus contagiosus fugiēda
est societas malorum: q̄ non est tutum sanis: cū le
prossis habitare. Et eccle. xlii. dicitur Qui tetigerit pi
cem indignabitur ab ea et q̄ cōtactauerit cum sup̄bo idu
et sup̄biam. Et hiero. Verre nichil tam nocet hoībus
q̄ mala societas talis enim efficitur homo quali socie

tate pfruitur nunquã cum magno, lupus habitat vir
 castus societatem luxuriosi aufugit plusq̃ im possibi
 le puto virum diutius in bonis pmanere q̃ opibus
 malozũ assidua conuersatione vitur. Vociferat psal
 mista. Cum sancto setis eris: cum puerso puertis
 ⁊ cõ viro electo electus eris. sicut enim nocet mala
 conuersatio: ita pdest bona. nichil p̃t compari huic
 thesauro q̃ bonam inuenit societatem. vitam inuenit
 diutius affluit, ⁊ vt certe vere dicam: raro homo bo
 nus vel malus efficitur nisi ob societatis causã puert
 enim cor tanq̃ tabula in qua nichil depictum est for
 te dicitur. Illud ergo quod a societate recipit vsq̃ ad
 senectam recipit siue bonum [ait hiero.] siue malum
 Debemus ergo nos elongare a mundo malo propter
 mali vicini molestiam. nullus autem vicinus ita p̃t
 nocere sicut vicinitas peccatorũ quozũ mundus plenus
 est. Secundo solent sapientes recedere a locis in qb̃
 timent se tradi in manibus inimicorũ suorum quod
 facit mundus ppter quod sibi congruit illud tude tra
 ditore. Quemcunq̃ osculatus fuero ipse est: tenete est
 que verba dicit mundus demonibus nam qd̃ mun
 dus osculatur in p̃fiti. id est exaltat honorib̃ hostib̃
 eius. ⁊ demonibus tradit. Unde hiero. Signum ma
 nifeste damnationis est in hoc mundo sua beneplacit
 ta assequi et a mundo diligi: errat in via qui p̃ diuiti
 as et delicias festinat ire. hec hieronimus. Tercio so
 lent sapientes se elongare ab aliquo loco pp̃ aliquod
 periculum. mundus autem locus est periculosissimus
 qui mare dicitur. Unde psalmista. Hoc mare ma
 gnum et spaciosum nauibus. periculum huius mun
 di siue maris [iuxta verbum berfi] p̃bat transeuntib̃
 raritas et pereuntium multitudo. In mari marsilie

De quattuor nauibus vix erit vna In hisce mundi
mari de quattuor animabus vix saluatur vna quasi
enim locus diluuii est mundus iste vbi pauci respec
tu pereuntium saluantur. mundus est sicut fontar
babilonica igne infernali succensa. ideo vaide timē
dum est homini in eo q̄ ad sibilum vni verbi accens⁹
dicitur igne ire ad vnius mulieris aspectum igne lus
turie ad aspectum vnius rei precluse igne concupi
scentie. Quarto elongat se homo diffidatus ab ali
quo ppter inimici capitalis timorem. Inimicus no
ster capitalis est diabolus princeps mundi qui mor
tem nostram minatur a quo nos elongam⁹ vñ mun
dum deserimus. Eccle. ix. Longe esto ab hōe p̄dā
tem hñte occidendi. homo iste est diabolus qui sic
dicitur quia ab homine deulnctur Math. xiiii.
Inimicus homo facit ppter ea sciendum est q̄ ali
ter non pōt perfecte vinci mundus nisi p̄ exitum ab
eo. Unde legitur in vltis patrum q̄ beatus acrim⁹
adhuc in palatio Imperatorum exhs rogauit deum vi
dens Domine obsecro dirige me ad salutem ⁊ venit
vox dicens ei. Acrimine fuge homines et saluaberis.
ipse autem statim ad monachalem venit vltam Jcē
deum orauit dicens. dñe dirige me ad salutem ⁊ vox
iterum dixit. acrimine fuge vince. tace. quiesce. Pec
catis enim sunt radices non peccandi. Nam in fuga vin
ctur concupiscentia carnis. silentio superbia vite.
quiete desideriorum auaricia. Idem isidorus ad cōs
temptum mundi nos exortans ait. Si vis eē quies
tus nichil seculi appetas ab illece abs te quicquid bos
num ppositum impedire poterit esto mortuus mun
do et mundus tibi. mundi gloriam tanq̄ mortuus
non aspicias viues contente quod post mortem nō

poteris habere: De huius mundi vicia dicit hieroni.
 Vita mundi non vita sed mors vita fallax vita onu-
 sta tritibus siccillis et umbratica vita mendax nunc
 ut flores statim arescis priuans vitam cui inest vita
 fragilis: vita momentanea et caduca, quae quanto magis
 crescis tanto magis decrescis cum plus procedis plus
 ad mortem appropinquas o vita plena laqueis quot in
 mundo homines illaquearis quot pro te tam sustinent
 tormenta infernalibus quam beatus qui tuas agnoscit fal-
 lacias quam beatorum qui de tuis non curat blanditiis: quam
 beatissimus qui a te bene priuatus est. Et aug. Adun-
 dus clamat ego deficiam: caro clamat ego inficiam:
 miser quem sequeris. O charissime si hec que iam le-
 gisti non te moneant ad contemptum mundi et eorum
 que in eo sunt audi bernardum de amatoribus mun-
 di dicentem. Uel illis quibus preparatur dolor vermif-
 ardor flammarum, siccitas continua, sicutus et stridor ven-
 tum, horribiles facies demonum, ibi mors optabile
 est: non dabitur ei ullus ordo sed sempiternus horror:
 quis putas tunc erit meror que tristitia: quis luctus:
 quando separabitur iniustus a confortio iustorum et
 tradentur iniusti potestati demonum et ibunt cum eis
 ad eternum supplicium gaudia paradisi nunquam
 suscepturi sed perpetuo cruciandi, ibi torquentes nec pe-
 rimens fatigabitur que torquetur non morietur: sed
 sine spe venie viuent et non morientur et non consumen-
 tur.

Isidorus. Si haberes sapientiam salo-
 monis, fortitudinem saul solis, si longitudinem vite
 enoch, si ptholomet potestatem: si diuitias creff quis
 prodest tibi si caro tua daretur vermibus anima des-
 monibus crucianda cum diuite sine fine.

Item monere te debet ad aspiciendum hunc mundum
 et ea que in ipso sunt breuitas temporis et vite et incertitudo mortis. Unde gre. Reprobatoris mentes idcirco multa nequiter agunt quia hic viuere diutius arbitrantur iniusti vero quia breuitate vite sue considerant relationes et immunditie culpas declinant. De breuitate huius vite dixit beatus iacobus, iiii. cap. canonice sue. Quid est vita nostra nisi vapor ad modicum apparens: deinceps exterminabitur. Et augu. Ultra hominis ita breuis est ab infantia usque ad decrepitam senectutem. Adam si adhuc uiueret et hodie moriret quid illi longitudo vite profuisset. Idem de quo tempore uiuit de spacio uiuendi denunciat ut omnino nichil aliud sit vita quam cursus ad mortem in quo nemo stare paululum vel tardius ire permittitur sed uigentur omnes pari motu singulis diebus facere dietam ad opem mortem. Seneca. Quotidie morimur quia quotidie aliqua pars uite. Ecce dilectissime si bene te inspexeris et uerba tibi iam dicta ac etiam postea scribenda cordis auribus diligenter preceperis potius deberes dicere: Ego uado ad moriendum quam crederes per longum tempus uiuere. Et forte diceris hec uerba uicta uado ad moriendum. tu autem estimas diu uiuere et hec est temporalia bone et mundana gaudia annis multis in delitiis possidere sed charissime non sic. Homo enim [ut ait psalmista] uanitati suis factus est dies eius sicut umbra pretereunt.

¶ De falsa mundi gloria potentia et dignitate et conducto eius diutius contemnendis. Ca. v.

v

Si sunt principes gentium qui dominantur super bestias qui sunt in terra qui in aulis ce-
 lludunt qui argentum thesaurisunt et aurum

in quo confidunt hoīes et non est finis acquisitionis
 eorū. Exterminati sunt. ad inferos descenderūt: et
 alii in loco eorū surrexerūt: vt scribitur baruch. iii. et
 hec verba pertractās in fontis suis sic ait. Ub sunt
 insuperabiles: vbi q̄ cōueniētius festa disponebant.
 vbi equo:ū splēdidi nutritores vbi exercitūū duces.
 vbi satrape et tyrāni: Nōne oēs puluis et fauile: nō
 ne in paucis versibus est eorū memoria vite. refidiciz
 te sepulchra eorū et videte quis seruus: quis dominus
 quis diues. quis pauper. et disceant si potes villicū
 a rege forte a debili. pulchrū a deformati. Sciendū est
 q̄ humana gloria ex quacūq; re pueniat est fugiē
 da. Primo qz vilissima est in sua cōditione. scdo qz
 falsissima in pmissione. tercio qz vanissima et fragi
 lissima in duratione. quarto qz malignissima in re
 tributione. Dico primo q̄ inuidana gloria nobis est
 ideo fugiēda qz vilissima et hoc de sui natura. Scri
 bitur ei. i. machabeor. ii. Gloria eius stercus et ver
 mis hodie extollitur: cras non iuentur. Quid in re
 bus stercore detestabili. quid in animalib? verme vili?
 ergo si inanis gloria hominis in stercore et verme con
 sistit hominibus non est appetenda s; fugiēda Et aut
 mūdi glia putrido ligno simalima[de quo phūs de
 cet et experiētia cōprobat] quod de nocte lucet: s; pu
 tridū apparet in die Quid enī est putridū hoīem va
 na gloria de nocte lucē habere nisi i hoc tpe[quid no
 eti vmbrose ē similitū glōsus incedere et luīnosus
 infirmis oculis apparere qui nō p̄nt nisi secundū ea
 q̄ foris sunt iudicare. s; qm̄ d' es iudicii aduenerit: in
 quo deus illuminat abscondita tenebrarū et manife
 stat cōsilia cordiū. tūc qui nūc videtur glōsi appare

t. 2. cap. u
 fugiendi
 q̄ dicitur man
 sanam.
 I.

bunt putridi/ vilissimi ⁊ penitus nō curandi. Item
tales mūdi potentes sunt lucipite similes q̄ volūdo
in nocte lucet et in die latet ac tota nigra apparet.

2.
¶ Si hec attenderēt q̄ in caducis suis diuitiis gloriā
q̄cumq̄ quadā fetiditate carnis [post modū] reuersu
re cinerē [nobilitate/ potētia/ ⁊ dignitate extollunt
⁊ contēnendo alios depumūt. qui in futuro vilissimi
nigri et putridi apparebūt nō puto quin modo cor
dialiter detestareūt gloriā huius mundi t̄palem. hoc
scētēs q̄ imposs. bile est [sicut dicit hieron.] ut homo
in celo et in terra appareat gloriosus. Scēdo dicebat
q̄ gl̄a mūdāna est nobis fugiēda quia ē fragilissima
nec ē vlla stabilitate firmata sic nāq̄ est defectiva vt
q̄l ⁊ vaporosa vel fumosa substācia fum⁹ enī quāto
plus se in altū erigit: tauto pl⁹ desinit donec penit⁹
cuanescit. flos magni odoris ⁊ ad t̄ps̄ innumerabilis
venustatis ad modicū tactū venti vel solis arefcit ⁊
oīa gloriā eius perit. sic mundi gl̄s. Isaie. iiii. Dis
caro feni et omīs gloriā eius sicut flos feni. exaruit
feni et flos cecidit ⁊ oīs gloriā eius perit Amatores
ergo hui⁹ t̄pālis gl̄ie siles sūt feno tectorū qđ p̄usq̄
euellat exaruit. Uñ eccle. Omīs potentat⁹ oīs vita
rerū est hodie ⁊ cras morietur. Hā vbi est nūc gl̄ia
regis assieri qui per centū ⁊ viginti puincias īpera
bat. Ubi illius gloriā magni alexādrī in cui⁹ con
spectu omīs terra s̄luit. As. achabeoz. i. Ubi nunc
gloriā totius īperii qđ ad modū fere omīa regna ter
re perdomuit. vbi sunt p̄cipes mūdi q̄ dñabant su
pra bestias: nōne oēs tam peregrini q̄ hospites vni⁹
diei veloci sine trāsuerunt vere sic nā vn⁹ ex eis nō
remāsit. q̄ in vanitate defecerunt dies eorū ⁊ anni
eorū cum festinatione. Hā cum viuere mori more

nulli parcat honori **M**ors fera mors nequus mors ne
 mihi parcat et equus **L**uctis dat legē tollit cum pau
 pere regē. **T**ercio mūdana gloria est nobis ideo fu
 giēda quia falsissima nulli seruās promissa s; omēs
 hoīes fallēs in via **Q**uē enī imperatorū quē princi
 pum non decepit: longā enī et honorabilē vitā paci
 ficam ⁊ securā potentiā promittit suis: cum vnū mo
 mentū t̄pis vite addere nou possit. **Q**uis in t̄pali glo
 ria alexandro similis: q̄ nunq̄ vllū bellū perdidit s;
 cum paucis multitudinē deuicit: nullā ciuitatē obse
 dit: quā non cepit nullō provinciā inuasit: quā nō
 sue orationi submiserit et tū qñ omnia se subiugasse
 credit et pacifice vitā ducere sperauit tūc in mo
 mento veneno deperit quid igitur hanc mundi glo
 riam sequeris a qua in morte tuuari nō poteris. **U**n
 petr⁹ blesensis in quadā eplā **G**loria mundi fallax
 ⁊ seductoria suos decepit amatores. q̄quid enī vel
 in futuro promittit vel in p̄nti p̄cedit totū ad nichilū
 deueniet tanq̄ aqua decurrēs **Q**uarto mūdana
 gloria est nobis ideo fugiēda et contēnenda q; mali
 gnissima in tribulatione: q; non perducit ad gloriā
 s; venā ⁊ confusioē sempiternā. **U**nde osēe quarto
Gloria ī ignominā seu confusioē potētia in īpoten
 tiam: sapiētia in stulticiā ⁊ oīs dilectio in maximas
 penam nā ⁊ iuxta mensurā culpe erit mensura pene
Hiero. enī illos alloquitur t̄pali glorie amatores vi
 cens. **U**e ue vobis qui ad celorū regna diuiciarum
 itinere festinatis qñ facilius est camelū intrare per
 foramē acus: q̄ diuitē intrare regnū celorū **N**ō mea
 hęc verba sunt s; xpi. si hęc reuocabilis est sententia
 xps oīm non est deus. celum inquit et terra transi
 bunt: verba autē mea nō transient **A**lulate o vos mi

3.

4.

feri vento instabiles fortune nobiles ⁊ potētes q̄ ali-
os cōfunditis et tanq̄ ignobiles cōculcatis ⁊ hui⁹
infidi vanitatib⁹ hono:ūq; et falsarū dignitatū su-
mo obsecati cū vestre vite breuiss. me telasmo:te velut
a textēte forte hac nocte scindeē in inferno sine inter-
minabili pre alius cruciabitini cōtinue moriendo vi-
uētes in laboribus hoīm. in mūdo non est. s: imo nō
solū cū homīb⁹ labores nō fertis: s; et laborātes vi-
uere nō permittitis. idcirco nō cū hoīb⁹ sed cū dy-
abolis flagellabitini. quāto eē in mūdo maior fuerit
gloria et leticia: tanto in inferno p̄parata pena. Sed
quid dicī: duodecim fatemur xp̄s apostolos elegisse
quorū oīm vnus solus bartholomeus carnis origine
fuit nobilis et sanct⁹ math⁹ diuitis [anteq̄ reciperet
apostolatū] in istebat ceteri vero erant paupere ⁊ pis-
catores. Cur hec retuli audiat⁹ si xp̄s est verax ⁊ et
oīa que ex eius ore audiui: mendacia non sunt. hui⁹
mūdi hoīm vix vnus aptus reperitur sub nube q̄ ve-
re corū vite mūde credat: s; post modicū t̄pis in tor-
mentis sentiēt se positos. Sed forte q̄s veritatis lu-
mine eccus mirabiē ad quē ego si ex hoc me interro-
garet r̄nderē nōne vnico credim⁹ vānari hoīem mor-
tali peccato sed si hoc [inquit]: Jura est. Cū saluab⁹
tur vn⁹ de centū milib⁹. sed quid diues ⁊ mortalis
fame aura pastus. aliud est q̄ quodā oīm peccatorū
vas putridū vbi superbia est vbi luxuria vbi aua-
ritia. nōne in diuitib⁹ nobilib⁹ potentib⁹. Plōne ⁊
latrones sunt q̄ pauperū mercedē depredātur ⁊ eos
deprimūt atq; necāt q̄s ex v̄bertate dom⁹ dñi: faciūt
qui vt pauperib⁹ necessaria ordinarent receperunt.
Certe superfluitatē vestimentorū superfluitate ruine
addunt de pauperib⁹ frigore et nuditate morietibus

nō curantes palacia et magna erigunt edificia, vt hu-
 manus oculis contēplentur, et pauperes in plateis mo-
 riatur vt in cōmodis, conuiuia alijs frequēter pre-
 parāt diuitibus vt ferculis delicatissimis suā vētris
 replant ingluuiā, quibus pauperes fame pereunt.
 Quid aliud est q̄ p̄cā vita eorū si uenter repletus ē tan-
 ta ciborū copia nōne adest ad fores luxuria; q̄d ergo
 āplius loquar; oīm enī mortaliū lingua deficeret vt
 p̄cā que fecerūt intinaret nec deū nisi somnando
 cognoscunt nec se vt puto morturos arbitrant. Ille
 enī facile in peccatis labitur qui se morturū non co-
 gitat et deum sibi fore iudicē ignorat, vere nimis est
 imbecilliset miser cui horū non ē memoria si cuncta
 dyabolica tentamēta non facile vilipendit idcirco ue-
 re dicam si deū suum iudicē vere agnoscerent, et si
 feniori crederent non peccarēt saltē tam secure. Cur
 hi miserrimi ad ecclesias p̄perāt vt diuinis intersint
 misterijs; an vt contēplentur mulierū valorē hec sua
 meditatio hec sua p̄dicatio hec dei cognitio sed diui-
 nam percūctant legē, vt pecuniā terras et mare per-
 agrātes crebris uigilijs et meditationib⁹ sibi et filijs
 suis diuitias congregēt certātes uestimēta sua in so-
 cietate mira artifici uarietate frequenter mutēt q̄ et
 ludos hastilādī choreas p̄cations, ebrietates ma-
 gna cōuiuia delicata fercula suis alternatī exhibeāt
 sodalibus ad suā uoluptatē explendā sufficienter ha-
 beant. Sed uere miseri quid facitis non agnoscitis
 corpus ante tēpus destruitis, et anīam interficitis.
 Tū infirmitates et mors tam itēpestiua nisi ex ni-
 mia ciborū copia et frequēti mulierū usu; deū delu-
 dere creditis, certe deluditis uosmet ipsos pro corpo-
 re obliuiscimini anīam; et ecce corpus cū anīa ante

tempus destruktis et id o gaudete locundamī et leta
mini in hoc breuissimo tps spacio qđ habetis vt post
modū cum diabolo sine fine temporis lugeatis Quid
facitis ne differatis frequētissime vestimenta pcrmu
tatis ne forte dispeat nobilitas ne sine qđ vos excedāt
vt in inferno vercundia recipietis et confussionē vbi
cōtuita vbi delicata fercula vbi vna preciosa et mix
ta aromaticis oppispē epulemī et inebriamī non enī
post mortē hoc amplius facietis sz cum diuite qđ quo
tidie epulabatur splēdide in gehenna guttā aque mē
nīmā peroptabitis nec hēre poteritis seminate in cor
ruptione et de corruptione colligetis in die iudicii est
vobis dicit Ite maledicti in ignē eternū qđ parat⁹ est
dyabolo et angelis eis. Deu cor la p̄dēsi si illū diem
expectas vjē terribilē et horribilē in quo non solū de
luxuriis vestibus ebrietatib⁹ et comestationib⁹ et de
tpe omisso quo vixisti; sz etiā oportebit de qualibz lo
cutione vana reddere rōem. Cur non emēdatis. cur
moraris miser de in diē cōverti ad dñm. cur te iam
malorū non penitet ecce mors pperat vt te conterat
die noctes currēs ecce dyabol⁹ iam properat vt te re
cipiat. ecce diuitie tue tibi deficiēt ecce vermes corp⁹
qđ tanta nutris diligēcia expectant. vt illud rodant
quousq; consistunt anīc cum illa pariter penas ha
beat infinitas. Quid errando per huius viā seculi in
vanitatibus petis solacia. diuitias gloriā et tibi pla
cita non inuenies hic. quia hic non sunt; sed si vera
q̄ris gaudia ad illā celestē gloriā qđ totius propra
certe illa gaudia vera sunt quia oculus non vidit. nec
auris audiuit. nec in cor homīs ascēdit. dimitte que
so caduca et momētanea vt habere valeas p̄petua et
eterna. Sed quid eis qui nec timore. nec dei amore.

nec mortis nec tormētorū subseq̄ntiū cū florē a peccis
 cessant s; volēt sc; vt optant p̄uā n̄ p̄sit dūcere vitā
 Cle ve misert qui hic ridens q; plāgetis v̄c d̄ ista op
 tat lotēporalia gaudia q; vobis iuitis sustinebitis tor
 mēta infernalia. Ecce vobis restat modicū t̄pis im̄
 plete mensurā vestrarū miseriarū seu maliciarū: vt
 veniat sup̄ vos oīs indignatio diuina: fruamini hoc
 in quo t̄pe iocis/ebrietatibus/preliis contentionibus
 choreis et procatonib; nec vacuū p̄terire t̄ps p̄mit
 tatis. quid mouamini dum viuitis; congregate filios
 vestrīs honores diuitias et potēctas vestrā augmen
 tate nobilitatē et famā: vt et filii vestrī possint que se
 cistis explere quanto cū illis in inferno āpliora pa
 tiemini tomenta. S; forte quis dicet. Benignus est
 deus et misericors qui oēm peccatorē ad se redeuntē
 recipit indulget verū hoc quidem esse fateor q; benign
 nior est domin; q̄ credit et vnicuiq; parit ad se r cū
 decet redeuntī. nonne benignissim; est dñs qui tātas
 iniurias tolerat a peccatorib; dāns eis t̄pis spaciū;
 vt emenpentur. s; hoc noueris. quia sicut benignus
 est tolerando; ita iniustus est puniendo. S; quid itē
 dicet q; vir qui toto tēpe vixerit minime benefecit.
 In mortis s̄i articulo accepta p̄nā a deo veniā obtine
 bit hęcūq; vana suspiratio r falsa meditatio vix de cē
 tum milibus hominū quorum mula fuerit vita mere
 bitur indulgentiam habere vnus vir totus in pecca
 to genitus et nutritus qui non secūndū deum vixit
 nec cognouit. nec de eo audire voluit. nec se peccare
 agnoscit nec quid penitentia sit nisi forte dormiendo
 nouit totus adhuc secularibus inmodatus negotiis.
 quem angustia premit filiorum quos deserit.
 Quem infirmitas conterit. Quem dolor diuitia;

rum et temporalium bonorum concurrit cum eis non pos-
se amplius frui se cernit quam a deo accipiet penitentiam
etiam quam non acciperet si adhuc sanari crederet cer-
te concludam qui dum sanus est et iuuenis deum offendere
non formidat in morte non merebitur diuinam obtinere
indulgentiam que naquam est penitentia quam solum quis
accipit quia se viuere amplius non posse cernit qui si
ex infirmitate conualesceret peior quam prius fieret scio enim
modicos pecuniosorum in mortis articulo accepta peni-
tentia conualuisse corpore et peiorasse vita hoc teneo
hoc verum puto hoc multiplici experientia didici quod
eis non est bonum finis quous semper mala fuit vita. quod
peccare non timuit sed mundi bonitatibus semper vixit
hec omnia hiero. Pro his omnibus dilectissime mihi si recte
saperes si tecum lumene oculorum est contemne et relinque
hec omnia scilicet caducas mundi diuitias falsam eius gloriam
propter eum quod est super omnia. Et quid prodest homini si lu-
cretur vniuersum mundum ante vero se detrimentum
patiam scio te hominem et honorem huius seculi esse impe-
dimentum gratie et quod veterius est peremptorium sa-
lutis eterne quem enim legimus a secularibus deliciis ad
eternas delicias demigrasse? Quod fallax et vana est
gloria quam homines abnuicere petunt et accipiunt et gloriam
que a solo deo est non querunt homo si aliis vult preferri non
ne collega est qui dixit. Ponam sedem meam ab acquisitione
et similibus ero altissimo sed cuius ascendit cathedram
eiusdem timeat precipitium et ruinam. augu. Quod felix
et beatus qui solo desiderio eternitatis ardescit qui
nec prosperitate attollitur nec aduersitate cassatur et dum
nil habet in hoc mundo quod diligat: nil est in mundo quod
premescat. gloria huius mundi nichil aliud est quam que-
dam vana aurium inflatio. Ergo quantum excecatur es?

A huius seculi gloria queris. Nam ut ait aselmus. Non potes in honore sine labore in patione sine tur batione in sublimitate sine vanitate. Un charissime si prudēter periculū tuū qđ de temporali mūdi hono re incurris aduerteres proculdub oia seculi vanitas; sibus te cohiberes.

¶ De morte semper timēda et vbiq; expectāda

¶ Da. vi.

m

Emor esto qm̄ mors nō tardat Scribitur eccle. qđ multa bona cōferat hōi meditas; tio et memoria mortis qđ in multis sacre scripture locis veclaratur. Un eccle. 1. d; Memorare nouissima et internū nō pecca

bis. Ubi ber. ita ait. Summa felicitas ē meditatio mortis assidua. Hāc hō seculi vbiq; portet et in eternū nō peccabit. Et augu. Nichil tā reuocat a pctis sic frequēsmē litatio mortis. Hec est enī illa q̄ facit hō minē humiliare oīa cōtemnere et pniām agere siue acceptare. Et hiero. ffacile cōtemnit oīa qui semper cogitat moriturū. Hā cōcupiscentia oculorū contenti nīē quādoq; cogitat se tā brenīē oīa relicturus cōcu pifcentia carnis quando quis cōsiderat quod corp? suum pprium quasi instanti erit cibus vermium.

Superbia vltē dū hoc qđ corde cogitat qđ ille q̄ vult mō esse super alios ponet in terrā sub? pedes oīm. Cū tā attendēt omēs reges et pncipes de diuitiis abūdantes in hoc mūdo quō a tam amplis palatiis sunt deferēdi ad sepulchrū taz strictū et a palatiis tā luminosis et fulgidis ad sepulchrū tam horridum et obscursū et a pallatis pictis florib? et ymaginib? or nati; ad sepulchrū tam fetidū et a palatiis sic rebus omībus refertis ad sepulchrū tam indigēs et egenū

et a palatiis filijs et famulis ordinatis ad sepulchru
sic vacui & sic filijs et famulis derelictu. Vbi est
illa p̄terita p̄p̄a vbi p̄terita gloria vbi famulorum
sequentiu turba. vbi vestimenta illa tam fulgida. vbi
cultura illa. Iſta qui pauloate vivebat in delicijs in
palatio. totu mandicat a vermibus in sepulchro. Et
innocenti. Deu fratres attendite. ecce qui pauloate inchi
tus et diues residebat i domo: ecce q̄ pauper facit in
tumulo. et qui gloriosus incedebat in aula. ecce q̄ d̄s
formis et despectu iacet in tumba. & qui vescebat de
licijs in cenaculo ecce cōsumit vermibus i sepulchro
De hac etiā memoria mortis sic scribit petr⁹ damia
nus ad quandā comitissam. Pensandū sepe est cum
iam peccatrix anīa vinculo incipit carnis absolut:
q̄ amaro timore concutitur. quātimordacis conscie
stimulis laceratur. Recolit vetita que comisit: videt
mādata que negligēter iplere contempsit. dolet idul
ta p̄nē temp̄a sese inaniter percepisse. plorat imobilē
v̄s̄trictē v̄tionis articulū inuentabiliter imminere. sa
ragit extire compellitur reparare vult tempora p̄dita
sed non audet. post terga respiciēs totius transacte
vite cursu velut v̄nū breuissimū i itineris deputat pas
sum ante se oculos dirigit et infinite perēnitatis spa
cia reprehendit. plorat itaq̄ q̄ in tā breui t̄pis spacio
acquirere potuit oīm leticiā sanctorū deslet etiā se pro
pter tam breuē illecebris voluptatis illuic: p̄petue
suauitatis amississe dulcedinem erubescit quia p̄pter
carnē que vermib⁹ erit obnoxia anīam neglexit que
choris angelicis erit deferēda iam radius mentis q̄
tollit et cum diuitias immortalis contemplet easq̄ pro
pter huius vite inopiā se p̄didisse cōfundit. Quis sub
se reflectit oculos ad hui⁹ mūdi vallē. terreeq̄ caligis

nem. sup se uero miratur steru lumis claritatē: lūdo
 descendit quia nox erat et tenebrē quod in hoc mūdo
 amauit interea oculi contabescūt et uertunt in capite
 pectus palpitāt raucū guttur anhelat paulatī uen-
 res nigrescunt palefcunt ora mēbra cuncta rigescūt
 uene rumpūt in corde cor scindit in dolore. dum hęc
 itaq̄et h̄mōi tanq̄ uicina mortī precedētia famulant
 officia assunt oīa gesta s̄ll et uerba nec etiā ipse cogita-
 tiones desunt que oīa amax̄ aduereus actorē reddūt
 testimoniū. coaceruantur c̄icta ante respicientis oeu-
 los et qui consp̄cere refugit coactus et inuit̄. At tēdit
 adest preterea huic horrenda demonū turba: illic uir-
 tus angelica in illo qui medius est liquidē deprehē-
 dit cui pertinetie ipsa possessio iudicē. Nam si in eo
 pietatis inueniuntur insignia uisitacionis angelicę
 blanditiis delinē atq̄ armonice et melodie ne exeat
 prouocatur quod c̄ntin siniste parti meritorū nigres-
 do et fedtatis squalor adiudicet intollerabilis mox ter-
 rore concutitur repentini impetus uolēria perturba-
 tur precipitatur īuaditur ac de misere carnis ergas-
 culo uolēter exire compellitur tūc anima uadit ad
 labia: et interrogant labia quid uis o anīa? respon-
 det et dicit exire me oportet. Dicunt ei non per nos in-
 trasti nec per nos exibis. Uadit ad aures s̄lliliter ad
 nares que respondent sicut labia tandē ueniet ad os
 culos per quos exit: quia ips̄s intrauit postea res-
 det supra uerticē capitis et circūspiciens huc et illuc
 accipit magnā tristitiam si est damnanda dicens ad
 seipsam o maledicta anīa c̄cōicati latronis furis ad-
 ulteri. fornicatoris. perituri. feneratoris. quando sic
 circūspicit illa infelix anima uidet uestem suā quā
 habuit ī fōte baptismatis cādidiā et īmaculatā nigrā

orē pice et coruo. tūc miserabiliter suspirat dicens cū
horribili fletu ⁊ clamore. heu heu quis mutauit vestē
meā. nōne uelitis mea candidior erat niue et mō im-
mundior est pice ⁊ nigrior coruo. tūc ei apparet dy-
abolus ille q̄ eā seduxit ⁊ quē ipsa secuta ē in hoc mū-
do āgelus scz sathanas dicens ei. Noli mirari anīa
mea ego sum qui p̄parau: tibi hanc vestē sed tu non
sola es tali veste induta sed maior pars mūdi. Tūc
dicit anīa quis es tu dyabolus rīdet nōne ego iam
dixi qz ego sum q̄ p̄parau: tibi has vestes et vitā
meā ondi tibi michi quoqz in oībus obediisti ⁊ cre-
didisti ⁊ laborasti mecū ⁊ omē cōsiliū meū fecisti et
ideo habitabis mecū ī regno vbi tristitia sine leticia
vbi fames sine cibo: vbi sitis sine potu: vbi tenebre si-
ne luce: vbi fēdor sine bono odore: vbi dolor sine solā-
tione: vbi placentis sine remedio: vbi flet⁹ sine interual-
lo: vbi clamor sine silēcio ululat⁹ sine modulātia vbi
ignis inextinguibilis sine refrigerio: vbi ventus vali-
dus sine tranquillitate vbi frigus sine medio: vbi calor
sine termino. vbi omne malū sine omni bono. **Q**uā-
mīca surge veni mecū ecce angeli inferi veniunt obuiā
tibi et cantabunt tibi carmē doloris et tristicie/ can-
ticū amarū valde. Tunc et ā apparebit ei angelus
dei cui ipsa fuit cōmissa a deo. et dicet Beati q̄ vitāt
hāc in mundo vestē turpissimā. **Q**uā infelix es amī-
ca dyabolī o maledicta creatura q̄ a deo omīpotenti
es maledicta tecū fui et nō vidisti me docui te et no-
luisti intelligere me cōsiliū te et noluisti audire me
vade ergo in man⁹ demouū et vade in locum tormē-
torū qui parat⁹ est tibi iā ex operib⁹ tuis iudicaris.
Et tunc vero quis explicare valeat q̄ amare iniquo-
rum spīrituū actes insidiis lateāt qui fermētes city-

Infernalib⁹ telis instructi. tūc insurgūt a q̄bus ī fe-
 līx aīa ad eterna supplicia cū amaritudine p̄rahīē
 ⁊ derisō:ie īproperātibus peccata sua et dicentibus
 M̄ q̄ superbisti quousq̄. o q̄ splendide epulata es.
 o q̄ curiose vestita fuisti. o q̄ fo:ris q̄ felix fuisti.

Dic nobis cur non modo epularis: cur nō varie ve-
 stiris. cur non habes curā de diuinis tuis. cur mō
 non cōsolaris cum vxore tua. cū filiis ⁊ filiabus et
 amicis: Cur non loqueris eis: Aīa vero mīsera co:z
 pori suo maledicet ita dicēs. M̄ templū dyaboli ope-
 ra tua polluerūt me. o maledicta terra. o habitatio
 sathane surge cito et veni mecū vt videas loca to:z
 mentorū que sunt michi p̄parata p̄pter te: in quib⁹
 ego ero vsq̄ in diē iudicii tu vero ex tunc in eadē dā-
 natione in eternū. M̄ maledicti sunt oculi tui qui no-
 luerunt videre lucē veritatis ⁊ viā iusticie dei. M̄ ma-
 ledicte sunt aures tue q̄ noluerūt audire verba eter-
 ne vite. M̄ maledicte sunt nares tue que noluerūt odo-
 rem sanctarū virtutū admittere. M̄ maledicta sūt la-
 bia et lingua tua quia nō gustauerunt eterne patrie
 gaudia: et que nō aperuerūt hostiū laudis ad laudē
 sui creatoris. M̄ maledicte sunt man⁹ tue q̄ per eas
 nō sunt porrecte pauperib⁹ elemosine. M̄ maledicta
 sunt tuorū viscerum p̄cordia q̄ eructauerūt pessima
 cōsilia. M̄ maledicti sunt pedes tui q̄ ecclīe xp̄i nō vi-
 sitauerūt limina. M̄ maledicta sūt mēbra tua omnia
 q̄ celoz nō exemerūt gaudia M̄ maledicta sūt op̄ra
 tua omnia quia adepta sunt eterna supplicia. Ecce
 charissime de q̄nto periculo te potes liberare. de quō
 to magno timore arridere si modo semper timo at⁹
 fueris et de morte suspect⁹ stude nūc taliter viuere
 vt in ho:is mortis valeas potius gaudere q̄ timere.

Disce nunc mori mundo: ut tunc incipias viuere cum xpo.
Disce nunc omnia continere ut tunc possis libere cum xpo
ad gloriam festinare. Castiga nunc corpus tuum per pe
nitentiam ut tunc habeas certam confidentiam. **Q**ui est felix qui
prudens qui talis nunc esse nititur in vita qualis op
tat inueniri in morte. Age ergo quicquid potes quia ne
scis quando morieris. nescis etiam quid tibi post mortem sequi
noli confidere super amicos et primos: quia erit obli
uiscitur tui qui estimas. si non es sollicitus pro teipso
modo quis erit sollicitus in futuro: melius est nunc
tepestiue pudere et aliquid boni promittere super alio
rum auxilio sperare dum tempus habes congrega di
uitias immortales elemosinarum largitione. fac nunc ami
cos tibi venerandos dei sanctos. et cum benefeceris in
hac vita recipient te in eterna tabernacula. **U**bi g're.
Curandum est nobis et cum magnis quotidie fletibus co
gitandus qui seuis sua in nobis opera requirit in die
nostri exitus princeps huius mundi dum ueniet. **E**t
ber. Quis erit pauper ille o anima mea cum dimissis omni
bus quorum est tibi locunda tanta profita qui gratius aspectus
sola pensat incognitam regionem ingredieris occursum
tibi cateruam irruere cornua illa monstrata videbis. quod
in die tante necessitatis occurret: quis tuique a rugie
tibus preparatis ad escam: quod consolabitur: quod deducet
sed occurrent utique animabus iustorum angeli sancti:
demones arcendo ne illas exeuntes impediant ac ipse
cum gaudio in colos deferendo. **U**nde de animarum
iniquarum transitu dicit bernardus. quod illis horror in exitu
in transitu pudor et in conspectu glorie magni dei con
fusio. **U**nde in psalmo. **A**ffors peccatorum pessima mala in
amissione mundi peior in corporis et anime separatione
pessima in uermis corruptione et ignis concrematio.

ne et quod omnium pessimum est diuine contemplationis separa-
tione. Considera ergo charissime frequenter quod mors
non potest declinari hora mortis non potest investigari
tempus a deo preordinatum non potest mutari cum vita secu-
ra optatur et cum deuotione acceptat. Bona siquidem
est mors iusti propter requiem meliorum propter nouita-
tatem optima propter securitatem.

**De gaudiis paradisi et penis inferni que notare
debet omnis peccator.**

o *Lulus non vidit nec auris audiuit nec in
cor hominis ascendit que preparauit dominus*

*his qui diligunt eum id est ad chorum. v. Quia
peccatrix et misera ut tibi iam vilescant omnia que sunt in
terris attende diligenter que et quanta sunt que prepara-
rantur electis dei in celis. Non sciendum est quod tot et tan-
ta sunt in celis gaudia quod omnes arithmetici non possunt
numeris euacuare vel calculare omnes geometrici non
possunt eadem mensurare omnes grammatici dilectici ac rhe-
torici non possunt ea ipsa sermonibus explicare quod oculi
non vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit
et. Gaudebunt quippe omnes sancti supra sede dei
visione infra se de celi et altarum creaturarum spiritua-
lium pulchritudine intra se de corporis glorificatione
ne iuxta se de angelorum et hominum associatione. Anselmus
quippe ponit septem dona ante que iusti habebunt in cele-
stis patrie beatitudine. Et primo ponit bona corporis
que sunt pulchritudo velocitas fortitudo libertas san-
ctas voluptas et iustorum. Dicit ergo in illa vita iustorum
pulchritudo solis pulchritudine septem plerumque modo
sunt speciosos: adequabit quod testatur scriptura dicens*

2 Fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. veloci-
tas tanta eosdē comitabitur ut ipsi angelis dei eque-
siles simus qui a celis ad terras et a terris in celum
digito citius volabunt. Huius quoque velocitatis ex-
emplū in radio solis solet intueri quod statim orto iam sole in
plaga orientali pertingit ultimū plage occidentalis
ut in hoc spem deum non esse impossibile quod de nostra
dicimus velocitate futura cum in rebus animatis solet
3 esse maior velocitas quam inanimatis. et fortitudine seu
viribus prevalere quicumque se non muerit supernis
ciuibus sociari intantum ut nullatenus illis obsistere
quicquam valeat vel si mouendo vel euertendo voluerit
quod a suo statu quocumque diuertere non illico cedat
nec in eo quod dicimus maiori conatu laborabit quam nos
modo in motu oculorum nostrorum ne queso excedat aie
quā adipiscitur angelorum similitudo quatenus si hoc cui
his que dicturi sumus aliud exemplū non occurrit
ipsa occurrat atque in quibus angelis valere consistit
etiam nos valere potest et asserat deum ergo fuerit an-
gelorum similitudinē assecuti eorum securitatem et liber-
4 tatem necessario assequantur. Itaque sicut angelis nihil
obsistit nec aliquid eos impedire vel cōstringere potest
quā pro velle suo cuncta liberrime penetrat: ita non
erit obstaculum vni quod nos retardet nec clausura
quā nos detineat nec elementū quod nos velle parum
5 obsistat. De sanitate quid melius poterit quam quod pre-
stabit. Salus inquit iustorum a domino quibus alicui
fuerit vera salus quod subire poterit firmitas Credere
et incunctanter astruere licet sanitate vite future ita
ingenuā et incommutabile ac immobile fore ut ineffabili
quadā atque sensibili sanitatis dulcedine totū hominem
repleat. et omne quod alicuius visitationis mirabilitate

aut leſionis ſuſpitionē prætere de queat ꝑcul arceat
 atqꝫ repellat. In illa futura vita inestimabilis que
 dā in voluptas bonos inebriat ⁊ dulcedine ſui totos
 eos inestimabili ex mundana ſatiabit. Quid dixi totos
 oculos aures nares os manꝫ pedes guttur eorꝫ iecur
 pulmo offa medulle extra etiā ipſa ⁊ cūcta ſigillatim
 ſingula queqꝫ mēbra eorū in cōmuni tam inestima-
 bili et innumerabili dilectionis et dulcedinis ſenſu
 replebuntur vt fere totus hō torrente voluptatis dei
 potetur ac vberitate domꝫ dei inebrietur. qui ergo be-
 na hec fuerit adeptus non itelligo ad qd ſui pro incō-
 modo vltterius porrigatur affectus. Septimo aderūt
 eis quos cunctos appetere dicimꝫ diuturnitatis vi-
 te ſꝫ iſta q̄ perēnitas dicūt illis deerit nūme. Quia iuſti
 in eternū viuēt. ſunt etiā alia quedā his q̄ digeſ-
 ſimus adicienda que non minus amantur: ſed ad
 anīam ſicut illa ad corpus referuntur que nichilominus
 in numero ſeptenario conſtituta non modicū
 placent menti que ipſorū ſapore fuerit imbuta. Sūt
 autem hec: amicitia: ſapientia: concordia: poteſtas ho-
 nor: ſecuritas et gaudiū. Sapientia ergo tanta in fu-
 ra vita bonis erit: vt eorū que ſcire voluerint nichil
 ſit quod ignorent. ſciāt enim cuncta que ſcienda ſūt
 Scit enim deus tam ea præterita q̄ futura tanquā
 præſentia. Ibi a ſingulis omēs ab omnibus ſinguli
 cognoscuntur. Nec quēqꝫ illorū latebit omnino qua
 patria qua gente: qua ſtirpe editus quis fuerit: vel
 quid in vita fecerit. Amicitia tātum ſingulorū inti-
 ma gratia ſingulos ſuo amore et feruore complebit
 vt cuiuſqꝫ amor in quēquam ſufficiat cuiqꝫ: præſertim
 cum omnes ſint vnū corpus xpꝫi et xpꝫis qui eſt

D. I

147

pax ipsa sit oīm caput nec minori affectu cōpleātur
q̄ membra vni⁹ corporis sibi inuicē copulātur: ama-
bis ergo oēs vt te ipsū amaberis ab omnibus vt ipsi
a se. putas abūdans eris in dilectione quō hoc tibi fu-
it in possessione. attamen ipse transi et contemplare
eū per quē hec tibi omnia puenire percipies. q̄a pl⁹
q̄ teipsū ineffabili quadā suauitate ipsum amabis.
sic itaq; tāta erit concordia vt ī nullo sentias aliquē
discrepare ab eo quod te constiterit velle. corp⁹ vnū
erimus/ anima vna erimus/ sponsa xp̄i erimus q̄cūq;
q̄ erimus ibiq; nō ergo maior discordia inter nos erit
quā inter vni⁹ corporis mēbra. Tercū sicut vides in
motu oculorū q̄ illuc quo vn⁹ vertitur: mox ali⁹ se-
q̄tur: ita quocūq; velle tui cōuerteris: velle oīm sine
discrepatione tibi ilico presto habebis. quid dixi oīm
ipsa volūtas dei nō deuserit a tua diuersa. sed sicut
tu quod ille. ita et ille in cunctis quod tu. caput nāq;
q̄ quomō a suo corpore discreparet. cū itaq; deū et
omnes volūtati tue concordēs habueris: profecto nil
voles quod non possis. omnipotēs ergo erit volūtati
tue. quonīā ipsū omnipotentem habebis. in omnib⁹
concordantem volūtati tue itaq; cum hec tibi tanta
potestas affuerit hono: decens potestati mīne deerit
dum igitur possessione bonorūque digessim⁹ felix fue-
rit. nōne sufficiens tibi videberis maxie indens Ita q;
cum ipsa vita perpetuo durenti in vita illa et hec om-
nia tibi habenti. securitas illa amplius non perpen-
di certa arriserit: obsecro quid estimas tibi erit. Se-
cūrus ergo t antozum bonozum perpetuo eris. nec a-
licuius tibi aduersarii si violentū incursus timebis
potest ne ergo illius gaudii modus a quocūq; homi

ne penetrari euz ultra mille millia et decies millies
centena millia innumerabiles ibi sint et omēs eadē
beatitudine perfruantur: nec ullus eorum st: qui nō
tantum de bonis alterius gaudet q̄ de suo. **P**ietes
rea videntes ipsum deum quem ipsi supra se ama-
bunt: ipsos amantē et itelligentē mirabiliter plusq̄
semet-ipsos illos amantē in gloria eius mira et ines-
sabili exultatione exultabūt. **C**um ergo iusti fuerint
tanta felicitate beati: restat vt iniusti per contrariuz
sint ineffabili quadā infelicitate miseri. sicut enī iu-
stos misericordia/pulchritudo velocitas/fortitudo/li-
bertas/sanitas/voluptas/alacres et iubilātes faciet
ita et iniustos inestimabilis feditas/tarditas imbecil-
litas fremitus languor atq; dolor mētes reddit eorū
eiulantes. **S**ane diuturnitatem vite quam iusti pro
vouendis bonis sumopere complectētur: iniusti pro
interminabili pena torquebuntur. quoniam in erit
illis qui summo odio execrabuntur. **D**e sapientia ve-
ro quid dicam? quia sicut iustis erit in gaudium et
honorem: ita et iniusta quicquid scient erit in merore
et confussionem. **A**micitia autē qua inuicem spu sum-
ma locunditate copulantur si qua in impiis erit in
tormentis illis erit quo enim magis quicq; amabūt
eo magis in eorum pena dolebunt. discordiam habe-
bunt cum omni creatura et omnis creatura discor-
dabit cum illis hinc ergo pro potestate bonorum tan-
ta imposta erit et eos sequitur: vt omnino nichil
eorum que voluerint possint/ et quicquid habuerint
nolint. . .

Figitur pro honore sanctorum obtinebunt perene ob-
probrium et hoc sine fine claudetur. Unde sicut ami-
ci dei securi erunt se nunquam amissuros bona sua
ita isti inimici dei omnino desperabunt se amplius
tam perdituros hec mala. pro eterno ergo et ineffabi-
li gaudio bonorum hereditabunt incogitabile tristitia
omnes qui pro impetudine creati transgrediuntur sunt in
societatem demonum. Hec anselmus. In illa ergo
futura beatitudine ut dicit beatus augustinus, deus
omnes sensus beatorum spirituali et ineffabili delectatio-
ne reficiet cui ipse omnium sensuum sit obiectum futuris
erit namque deus speculum visui; cithara auditui mel
gustui balsamum olfactui; flos tactui quia propterea
homo factus est ut totum hominem in se beatificaret ut
sensus interior in contemplatione humanitatis. Et bre-
uiter secundum augustinum et gregorium, tanta est ibi
pulchritudo iusticie; tanta iocunditas luctis eterne ut
etiam si non liceret in ea amplius viuere seu manere
tempus viuis dei mora est propter hoc innumerabi-
les huius vite dies pleni deliciis et circumfluentia tem-
poralium bonorum merito recteque contemnentur.
Non enim falso aut paruo affectu dictum est quod me-
lior est dies vna in atris tuis super milia. Bernardus.
Quis in hac vita pensare potest quanta sit illa felici-
tas beatorum v. dere deum viuere cum deo de deo esse
qui erit omnia in omnibus habere deum qui est summum
bonum et ubi est summum bonum ibi est summa felicitas sum-
ma iocunditas vera libertas perfecta charitas eterna
societas et securitas eterna. Augustinus. O gaudium
super gaudium videre deum qui fecit eum qui sal-
uauit eum qui glorificauit eum videre faciem dei sui
quod est summum bonum gaudium angelorum atque

omnium sanctorum. Nunquid deus [secundum gregori-
tam inestimabilis pulchritudinis est ut angeli qui so-
lem septemplexiter sua vincunt pulchritudine; iugiter
in eum sociabiliter desiderant prospicere Item aug.
Nulla insurget malicia nulla carnis miseria nulla
iam peccandi voluntas nec delinquendi potestas;
sed totum exultatio; totum leticia hec possidebunt ho-
mines angelis sociari. **Q**uoniam anima mea iam audisti qua-
ta sint iustorum gaudia quod grandis leticia quanta se-
renitas quanta iocunditas illius superne civitatis.
Quoniam felix iocunditas; o iocunda felicitas sanctos videre
deum habere in eternum etc. Si nos quotidie oportet
ret tormentis preferre si ipsam gehennam longo tempore
tolerare; ut ipsum in sua gloria videre possimus et
sanctis eius sociari nonne dignum erat pati omneque
triste est ut tante glorie tantis bonis participes habe-
remur. Quia propter anima mea a turba terrenorum
desideriorum successum mentis petamus. et inde a se-
creto cordis illicitarum cogitationum tumultus ex-
pellentes superne patrie in amorem intime quietis
anhelantes; revertamur ad civitatem celestem in qua
scripti sumus et ciues decreti. Sicut ergo ciues san-
ctorum; et domestici dei et sicut heredes dei coheredes
autem christi ut ad eum cito pervenire valeamus. Si
queramus quomodo hoc fieri potest vel quibus mediis
vel auxiliis audi res ista posita est in voluntate faci-
entis quoniam regnum celorum vini patitur et violenti
rapiunt illud. non enim querit aliud precium quam te ipsum
Illi ergo quantum es te da et habebis illud. Quid
turbaris de precio christus seipsum tradidit ut acqui-
reret regnum deo patri. da te illi ut regnum eius sit in
te; ac non regnet peccatum in tuo mortali corpore; sed

spiritus in acquisitione vite. **D**anla peccatrix & mi-
sera si hec que iam dixi de gaudiis & excellētis qui-
bus sancti et electi dei in eternum gaudebunt in reg-
no celo:um non te moueant ad pmerendū per peni-
sentiam et per opera virtuosa cum gratia dei regnū
cedere: timeas et paucas atq; timendo cōsidera mise-
rabiles conditiones et penalitates inferni ciuitatis
dyaboli vt timore et pauore resurgas & conuertaris
ad dominū deum tuū toto corde. De quibus sciendū
qđ cum damnatis sit diuersitas peccatorum ita erit
diuersitas penarum. Unde gregori? Unus quidem
ignis gehenne est credendus sed non vno modo exur-
rit omnes peccatores. Unusquisq; enī quantum exigit
culpa tantū sentiet de pēna sicut ab eodē igne al-
ter vritur palca aliter lignum et aliter ferrum. Ille
ignis taliter inflammatus est ab ira iudicis succen-
sus q̄ nouo incendio non indigebit vsq; in sempiter-
num. iob. xxi. Deuorabit eos ignis qui non succen-
detur. De acerbitate huius ignis dicit beatus Seba-
stian? cui āgelus ad aurē stabat q̄ iste ignis sensibi-
lis ita se habet ad gehennalē ignem sicut ignis in pa-
riete depictus ad istum sensibilem. Et isidorus ait.
In inferno erit aliquid obscuri luminis quo damna-
ti videre possunt vt dolcant non vnde letentur. Eos
quippe quos reprobi nunc inordinate diligunt secus
tunc in tormētis videbunt vt penam pprie conditio-
nis aggregarent carnalis cognitio auctori preposita
pari ante oculos vltione damnata. Sic solet queri
an dānati videāt gloriā sanctorū. Ad quos rñdet gre-
gorius in omelia de diuite epulone dicens. Credendum est
q̄ ante retributionem extremi iudicij iniusti quod dā-
natos in requie respiciunt et eos videntes in gaudijs

non solum de supplicio sed etiam de aliorum bono cru-
 ciantur iusti autem semper vident iniustos in tormē-
 tis ut hinc eorum gaudium crescat quia malum con-
 spiciunt & misericorditer euaserunt tantoque maiores
 creatori suo gratias referunt quanto vident in aliis
 quod ipsi perpetrati si essent relictii potuissent. Et ut idem
 alibi ait. Non frustrabit beatitudinem iustorum aper-
 ta pena reproborum. Quoniam ibi iam cōpassio mis-
 serie non erit beatorum et eorum minui leticia non va-
 lebit. Et si in natura sue bonitatis misericordiam habent
 iam tunc auctoris sui iusticie conuncti tanta re-
 eritudine contigentur ut nulla ad reprobos compas-
 sione moueantur. Et addit p̄sper & tunc filiorum pa-
 rentū et coniugū miseria beatos cōtristare nō poterit
 videbunt autem damnari beatos ante iudicii diem :
 non hoc modo & gloriam eorum qualis sit agnoscant;
 sed solummodo cognoscent eos esse in quadā lesima-
 bili gloria: ex hoc cruciabitur tamē propter inuidiam
 volentes de felicitate beatorum qua visione priuabitur
 nec tamen ex hoc eorum pena minuetur s; auge-
 bitur quia in memoria habebunt gloriam beatorum
 quam in iudicio vel ante iudicium viderūt et hoc erit
 eis in tormentum s; ulterius affligentur ī hoc quod
 videbunt se indignos reputari etiam videre gloriam
 suam quam sancti vident. Item solet queri an dam-
 nati videant ea que in hoc mundo aguntur. Ad hoc
 respondet gregorius in secundo libro moralium per-
 tractans illud Job. ix. Si nobiles fuerint filii eius
 siue ignobiles nō intelligūt. Si hi qui adhuc viuētes sūt
 mortuorū alic quo loco habeant ignorāt ita in ea cui
 vita ī carne viuētū post eos quāliter disponunt nesciūt
 quia vita spūs lōge ē a vita carnis; quod de aīabus scitis

scilendum est quia qui intus om̄ipotentis claritatem
vident nullo modo credendum est quia sint foris ali-
qua que ignorant: Boni ergo vident que sunt circa
eos: mali autem non. Et si dicas magis distat dā-
natis gloria istorum q̄ ea que in mundo agunt. ser-
go multo min⁹ possunt videre gloriam beatorū. Dico
ea que hic aguntur non ita affligerent damnatos in
inferno si viderentur sicut sanctorū gloria inspecta.
Unde non ita ostenduntur dānatis ea que hic agunt
ostēduntur autē eis ea que in eis tristitiā augere pos-
sunt licet per se non videant. Itē queritur an dānati
vellet in inferno omnes alios esse dānatos. Ad hoc
dico q̄ sicut sanctis in patria erit perfectissima chari-
tas ita in damnatis erit perfectissimū odium. Unde
sicut sancti gaudebunt de omnibus bonis: ita mali
de omnibus bonis dolebunt. Unde felicitas sanctorū
ab illis considerata eos maxime affligit. Ideo vellet
omnes beatos esse damnatos. Tanta enim eorū erit
invidia q̄ etiā pp̄inquoꝝ suoz glorie inuidebunt.
cum ipsi in miseria summa sint et etiam in hac vita
hoc accidat crescēte invidia sed tamē minus inuidēt
pp̄inquis q̄ aliis. et maior est eorū pena si omēs
pp̄inqui damnarentur et alii saluarentur q̄ q̄ ali-
quis de suis pp̄inquis saluaretur. Exemplū est q̄ di-
ues petiit fratres suos a dānatiōe eripi sciebat eī q̄
alii criperent maluisset tamen fratres suos non eū
aliis damnari. Et scias q̄ quilibet ex damnatorū mul-
titudine pena singulorum augeatur tantū: tamē su-
percrescit odiū et invidia eorū q̄ magis eligūt to-
quet cum multis q̄ cum vno solo. Queri etiā solet
an mortui maxime damnati sciant vel recordentur
eorū que seuerūt. Ad hoc dico q̄ in damnatis erit

consideratio eorum quae prius soluebat ut causa materialis
 tristitiae: non autem delectationis causa. considerabunt
 enim et mala quae gesserunt ex quibusdamnati
 sunt et bona quae amiserunt et ex utroque torquebuntur
 Praeterea scias quod duplex pena in inferno erit. pena
 damni et pena sensus quas tangit christus math. vii.
 ubi dicit Omnis arbor quae non facit fructum excidet
 et in ignem mittetur. De pena sensus quae multi
 plex est sic dicit gre. super illud math. viii. Eicietur
 in tenebras exteriores. In inferno erit frigus insu
 perabile ignis inextinguibilis vermis immortalis se
 tor intolerabilis tenebrae palpabiles flagella cedentium
 horrida visio demonum. confusio peccatorum. et des
 peratio omnium bonorum itaque damnati pleni erunt
 omni tristitia et dolore. Dabunt enim fletum in
 oculis stridorem in dentibus fetorem in naribus: ge
 mitum in vocibus terrorem in auribus. vincula in
 manibus et pedibus. ignem et ardorem in membris
 suis omnibus. Unde quidam ait. Infernus est fo
 vea mortifera penis omnibus et miseriis repleta Jbi ut
 scribit isaie. xlii. Unus quisque ad proximum suum stupe
 bit facies combusae vultus eorum. Et baruth. ii.
 Nigrae sunt facies eorum a fumo. Nam omnes vultus
 peccatorum redigentur in ollam. ut habetur iohel. ii.
 Item acerbitas penarum infernalium potest consi
 derare ex fletu et stridore dentium. ex desiderio mor
 tis ex manducatione linguarum et blasphemia crea
 toris et ex similibus aliis his quae omnia sunt ventu
 ra ibidem: ut patet ex variis locis scripturarum.
 Unde apoc. xix. Comederunt linguas suas pro ni
 hilo dolore et blasphemauerunt deum celi pro doloribus
 et vulneribus suis. Tanta erit acerbitas penarum

¶ peccatores vita quam omnes appetunt spreta et
contempta mortem quam omnes fugiunt ardenti de-
siderio affectabunt. apoca. ix. In diebus illis querēt
homines mortem et non inuenient eam desiderabunt
morti et mors fugiet ab eis. Et crisost. Ibi quid ages
mus quid respondebimus? nichil erit ibi nisi stridor
dentium nisi ululatus et fletus ⁊ sera penitentia: cel-
fantibus vndiq; auxiliis et inualefcētibus vndiq; pe-
nis. sed nec solaciū quidem vsq; quaq;. Ibi enim nul-
li occurrēt oculis nostris nisi solum penarum minis-
teri et facies vndiq; tortorum et quod est veterius om-
nium. nec aeris ipsius vllum erit solacium aut lucis
in his autem positis quis tremorū imo que resolu-
tio viscerum est. diuulsiōq; membrorū. q̄ quales aut
quante omnibus sensibus cruce nullus poterit hūc
sermonem explicare. De pena damni sic dicit crisos-
t. Nonnulli peccatorum putabunt scz esse satis ⁊ opta-
bile videri. si gehenna tantūmodo careant ego multo
magis grauiorē q̄ gehennam dico esse cruciatus
et remoueri et abici et ab illa gracia excludi ab illis
bonis que p̄parata sunt sanctis. intolerabilisq; et
grauis est supplicium illud horribile tamē simile
si quis ponat gehennas nichil tale dicitur? est quale
est ab illius glorie teneuitate p̄pelli. Adio xpi habe-
ri et ab illo audire non noui vos. Et enim decem mi-
nibus melius est sustinere fulmina q̄ illum mansue-
tudinis pietatisq; plenum nobis aduersantem vide-
dere et illos tocius tranquillitatis oculos in quenq;
nos aspiciere sustinere si nequa q̄ istud patimur.
¶ Obenigne filii dei neque experiamur intolerabile illud
horrendum supplicium. Nec crisost. Ne nobis
qui de his malis non cogitamus sed quasi securi tor

pentes et anime curam negligentes ad hec sine cessa
 tione properamus. Sed dicit forte aliquis videtur q
 iustus est deus quia homo pro mortali peccato vna
 hora perpetrato eternaliter punitur. Hanc questio
 nem mouet gregorius et soluit sic. Scire inquit vel
 quomodo iustum sit vt culpa que cum sine perpetra
 ta est sine fine puniatur. Et respondet gregorius.
 Hoc recte diceretur si districtus iudex non corda ho
 minum sed verba pensaret. Iniqui enim sine fine de
 linquent si sine fine vliueret. Nam voluisset si potu
 issent sine fine peccare. Et tendunt enim q in pec
 cato semper viuere cupiunt qui nunq desinunt pec
 care. Ad magnam ergo iusticiam iudicantis pertinet
 vt nunq careant supplicio qui in hac vita nunquam
 voluerunt carere peccato, et nullus detur in quo ter
 minus vltionis q q diu vixit nullu voluit habere ter
 minu crimis. Alia rō quare peccatū mortale obligat
 ad eternam penā potest sumi ex parte eius in quem
 peccat qui est infinite bonitatis et potentie scz deus.
 Unde r offensa ipsius infinita pena digna est, quia
 quanto est maior in quem peccatur tanto magis pec
 catum punitur secundum aristotelem, vlt ethic. Et
 crisost. dicit. Omnis iniuria talis est qualis fuerit per
 sona cui fit iniuria. In magna tamen persona et si
 modica fuerit iniuria ipsa est magna in modica ta
 men persona et si magna iniuria facta fuerit modic
 ea esse videtur. Hec omnia dilectissime vide cognosces
 r corde iugiter recolens esto sollicitus de salute tua
 et eternum istud crudele infernale supplicium respō
 ce considera in temetipso que sunt vilia et salubria
 animæ tue.

Quid est melius in presenti seculo pro peccatis plā-
gere et penitus crebrius obsecrare q̄ in igne eterno
sine aliqua utilitate deflere in hoc enī breui tempore
per penitentiā et lachrymas indulgentiaz & consola-
tionem mereberis. Plāge ergo hic modicum ne plā-
gas ibi in secula seculorum. humiliare hic ne ibi hu-
mileris in exterioribus tenebris et mittaris in ignē
inextinguibilem Beatus ille qui hic postus festinat
in die iudicii cum dignis dign⁹ inueniri. miserabilis
vero qui peccando se indignū a gloria domini consti-
tuerit in illa hora nubes recipient omēs sanctos sur-
sum in celum: impios autem diaboli rapiunt mitte-
tes in caminum ignis ardentis. Quis dabit capiti
meo immensam aquam et oculis meis fontē lachry-
marū iugiter emanantem: vt plorem meipsum die ac
nocte obsecrans dominiū ne indignus inueniar in
illa hora aduentus eius. et vt ne audiam illam sentē-
tiam formidandam. **Discedite a me operarii iniqui-
tatis: nescio te quis sis Quod a nobis auertat ihesus
christus dominus noster: qui vliuit et regnat per in-
finita secula seculorum. Amen. . .**

**Speculum ante peccatrici finit feliciter
Impressum per Anthonium caillaut.**

Ine. 1384